

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/igdirsosbilder>

Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi

E-ISSN: 2147-6152

Yıl 11, Sayı 31, Ekim 2022

[Araştırma Makalesi] **Atf/Citation:** Pür, E. (2022). "Kastamonu Milletvekilleri ve TBMM'deki Faaliyetleri (1961-1980)", *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (31): s. 195-219. **Gönderim Tarihi:** 02.06.2022 **Kabul ve Yayın Tarihi:** 21.09.2022-29.10.2022 **DOI:** 10.54600/igdirsosbilder.1125459

Yazar

Emine PÜR*

Makale Adı/Article Name

Kastamonu Milletvekilleri ve TBMM'deki Faaliyetleri (1961-1980)

Kastamonu Legislators and Activities in the Grand National Assembly of Turkey (1961-1980)

ÖZ

Türkiye'de ilk askeri darbe 27 Mayıs 1960'ta, ikincisi 12 Eylül 1980'de gerçekleşmiştir. Yapılan bu darbelerde Türk Silahlı Kuvvetleri ülke yönetimine el koymuş, TBMM kapatılmış ve demokrasi bir süreliğine kesintiye uğramıştır. 1961-1980 yılları arasında TBMM, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu olmak üzere çift meclisli olarak faaliyet göstermiştir. Bu çalışmada 1961-1980 yılları arasında yapılan genel seçimler, Kastamonu milletvekillerinin özgeçmişleri ve meclis faaliyetleri ele alınmıştır. Belirtilen dönem içerisinde 5 genel seçim yapılmış ve yapılan seçimlerde Nispi Temsil Sistemi'nin 3 değişik biçimi uygulanmıştır. TBMM'de 1961-1980 yılları arasında Kastamonu'yu toplam 31 milletvekili temsil etmiştir. Kastamonu'dan Sabri Keskin 4 dönem, Osman Zeki Oktay, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Muzaffer Akdoğanlı, Hasan Tosyalı, Vecdi İlhan ve Sabri Tıgılı 2 dönem, diğerleri ise tek dönem milletvekili seçilmiştir. Kastamonu milletvekilleri Meclis'te çeşitli komisyonlarda görev almışlar ve toplam 681 faaliyette bulunmuşlardır. Kastamonu milletvekilleri içerisinde Meclis'te en faal olanları ise İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Hasan Tosyalı ve Adil Toközlü'dür. Araştırmanın ana kaynağını Kastamonu milletvekillerinin hal tercümeleleri ve seçim mazbataları, Kastamonu'da çıkan yerel gazeteler, Millet Meclisi Tutanak Dergileri ve konu ile ilgili TBMM yayınları oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kastamonu, Seçimler, Milletvekilleri, TBMM, Meclis Faaliyetleri.

ABSTRACT

The first military coup occurred in Turkey on May 27, 1960, and the second on September 12, 1980. In these coups, the Turkish Armed Forces seized the administration of the country, the Turkish Grand National Assembly was closed and democracy was interrupted for a while. Between 1961-1980, it operated as a bicameral, including the Grand National Assembly of Turkey, the National Assembly and the Senate of the Republic. In this study, the general elections for the National Assembly, the biographies of the Kastamonu legislators and the Parliamentary activities for the period between 1961-1980 were discussed. During the specified period, 5 general elections were held for the National Assembly and 3 different forms of the Proportional Representation System were applied in these elections. Between 1961 and 1980, a total of 31 legislators represented Kastamonu in the Grand National Assembly of Turkey. Sabri Keskin from Kastamonu was elected for 4 terms, Osman Zeki Oktay, Ismail Hakkı Yılanlıoğlu, Muzaffer Akdoğanlı, Hasan Tosyalı, Vecdi İlhan and Sabri Tıgılı for 2 terms, and the others for one term. Kastamonu legislators took part in various commissions in the Assembly and carried out a total of 681 activities. Among the Kastamonu legislators, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Adil Toközlü and Hasan Tosyalı were the most active ones in the Assembly. The main source of the study was the translations of the state of Kastamonu legislators, election records, the local newspapers published in Kastamonu, the National Assembly Record Journals and the Grand National Assembly of Turkey publications on the subject.

Keywords: Kastamonu, Elections, Legislators, the Grand National Assembly of Turkey, Parliamentary Activities.

Giriş

14 Mayıs 1950 Pazar günü yapılan genel seçim 5545 sayılı Milletvekili Seçim Kanunu'na göre yapılmış ve seçime katılım oranı % 89,3 oranında gerçekleşmiştir. Seçimler sonucunda Demokrat Parti (DP) oyların % 53,34'ünü almış ve Meclis'teki toplam 487 sandalyenin 408'ini kazanarak tek başına iktidara gelmiştir (Öztürk, 1999: 8). DP daha sonra 1954 ve 1957 seçimlerini de kazanarak 1960'a kadar iktidarda kalmıştır.

27 Mayıs 1960 sabahı Türk Silahlı Kuvvetleri, radyoda yayınladıkları bir bildiriyle ülke yönetimine el koymuştur (Doğaner, 1996: 41-43). 27 Mayıs darbesiyle TBMM kapatılmış ve demokrasi bir süreliğine kesintiye uğramıştır (Uyar, 2020: 87). Cumhurbaşkanı, başbakan, meclis başkanı, bakanlar, DP milletvekilleri ve bürokratlar tutuklanarak hapsedilmiştir (Ağır, 2018: 6). Yapılan yargılanma sonucunda Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, Maliye Bakanı Hasan Polatkan ve Başbakan Adnan Menderes İmralı Adası'nda idam edilmiştir (Kırkpınar ve Çakmak, 2020: 245-251). 29 Eylül 1960'ta Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından DP'nin kapatılması kararı alınmıştır (Akay, 2021: 26).

Darbe sonrasında Türk Silahlı Kuvvetleri'ne bağlı 38 subaydan oluşan Milli Birlik Komitesi ülke yönetimini eline almıştır (Börklüoğlu, 2017: 12). Milli Birlik Komitesi tarafından yeni anayasayı hazırlamak ve seçim kanunu yapmak amacıyla Kurucu Meclis oluşturulmuştur. Milli Birlik Komitesi ve Temsilciler Meclisi'nden oluşan Kurucu Meclis, 6 Ocak 1961'de açılmıştır (Doğaner, 1996: 77-91). Kurucu Meclis'e Temsilciler Meclisi kanadından Kastamonu İli Temsilcisi olarak Adil Toközlü seçilmiştir (Seyitdanlıoğlu, 2017: 429; Doğrusöz, 30 Aralık 1960,1).

Kurucu Meclis'in hazırlamış olduğu Anayasa 9 Temmuz 1961'de halk oylamasına sunulurken kabul edilmiştir. 1961 Anayasası ile çift meclisli sisteme geçilmiştir. TBMM, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu'ndan oluşturulmuştur. Kurucu Meclis'in hazırlamış olduğu 25 Mayıs 1961 tarih ve 306 sayılı Milletvekili Seçim Kanunu'na göre Liste Usulü Çoğunluk Sistemi terk edilerek Nispi Temsil Sistemi'ne geçilmiştir. 1961 yılı ve sonrasında yapılan bütün seçimlerde Nispi Temsil Sistemi'nin değişik biçimleri uygulanmıştır. Türkiye'de çift meclisli sistem 1961'den 1980'e kadar devam etmiştir. 12 Eylül 1980 darbesinin ardından 1982 Anayasası kabul edilmiş ve yeniden tek meclisli sisteme dönmüştür (Tuncer, 2003: 11-112).

1. TBMM Seçimleri ve Kastamonu Milletvekilleri

Türkiye'de 1961-1980 yılları arasında 5 genel seçim yapılmıştır. Bu seçimlerin tarihi ve kapsadığı dönem aşağıdaki tabloda verilmiştir.

TBMM	Seçim Tarihi	Dönem Sonu
XII. Dönem	15 Ekim 1961	10 Ekim 1965
XIII. Dönem	10 Ekim 1965	12 Ekim 1969
XIV. Dönem	12 Ekim 1969	14 Ekim 1973
XV. Dönem	14 Ekim 1973	5 Haziran 1977
XVI. Dönem	5 Haziran 1977	12 Eylül 1980

Tablo 1: TBMM Seçim Tarihleri (1961-1980)

Kaynak: (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: XI).

1.1.TBMM XII. Dönem Seçimi: 15 Ekim 1961 Pazar günü yapılan genel seçimde Çevre Barajlı d'Hondt Seçim Sistemi kullanılmış ve 25 Mayıs 1961 tarih ve 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu uygulanmıştır. Türkiye'deki kayıtlı 12.925.395 seçmenden 10.522.716'sı sandıklara giderek oy kullanmıştır. Geçerli oy sayısı 10.138.035'tir. Seçime katılım oranı % 81,4'tür. 4 siyasi parti seçime katılmış ve Meclis'e giren siyasi partilerden Adalet Partisi (AP) oyların % 34,8'ini,

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) % 36,7'sini, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) % 14'ünü ve Yeni Türkiye Partisi (YTP) % 13,7'sini almıştır. 450 sandalyeli Meclis'te CHP 173, AP 158, YTP 65 ve CKMP 54 milletvekili ile temsil edilmiştir. Seçim sonucunda Türkiye'de ilk kez koalisyon hükümeti kurulmuştur (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2012: XIII-25).

Kastamonu'da ise 220.208 kayıtlı seçmenden 178.505'i oy kullanmış ve seçime katılım oranı % 81,1'dir. Geçerli oy sayısı 173.344'tür. Milletvekili sayısı 7'dir (TÜİK, 2012: 62). 1961 seçimlerinde siyasi partilerin Kastamonu'dan aldığı oyların dağılımı ve çıkardığı milletvekili sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Siyasi Partiler	Alınan Oy Sayısı	Oy Oranı	Milletvekili Sayısı
YTP	59.903	34,6	3
CHP	53.131	30,6	2
CKMP	44.185	25,5	2
AP	16.125	9,3	-

Tablo 2: TBMM XII. Dönem Kastamonu Seçim Sonuçları

Kaynak: (TÜİK, 2012: 62).

1961 seçimlerinde Kastamonu'da 4 siyasi parti seçime katılmış ve bu ilden 7 milletvekili seçilmiştir. Seçimde en çok oyu YTP, en düşük oyu ise AP almıştır. Kastamonu'da YTP 3, CHP ve CKMP ikiye milletvekili çıkartırken AP milletvekili çıkartamamıştır.

Seçim sonucunda YTP'den Osman Zeki Oktay, İhsan Şeref Dura ve Sabri Keskin; CHP'den Avni Doğan ve Ali Özdikmenli; CKMP'den İsmail Hakkı Yılanlıoğlu ve Fethi Doğançay milletvekili seçilmiştir (Doğrusöz, 17 Ekim 1961, 1).

1.2.TBMM XIII. Dönem Seçimi: 10 Ekim 1965 Pazar günü yapılan seçime 6 siyasi parti katılmış ve bu seçimde Milli Bakiye Seçim Sistemi uygulanmıştır. 1965 seçimlerinde kayıtlı 13.679.753 seçmenden 9.748.678'i oy kullanmış ve seçime katılım oranı % 71,3'tür. Geçerli oy sayısı 9.307.563'tür. Meclis'e giren siyasi partilerden AP oyların % 52,9'unu, CHP % 28,7'sini, Millet Partisi (MP) % 6,3'ünü, YTP % 3,7'sini, Türkiye İşçi Partisi (TİP) % 3,0'ını, CKMP % 2,2'sini ve Bağımsızlar % 3,2'sini almıştır. 450 sandalyeli Meclis'te AP 240, CHP 134, MP 31, YTP 19, TİP 14, CKMP 11 ve Bağımsızlar 1 milletvekili ile temsil edilmiştir (TÜİK, 2012: 4-25).

Kastamonu'da ise kayıtlı 222.489 seçmenden 157.658'i sandık başına giderek oy kullanmıştır. Geçerli oy sayısı 147.572'dir. Seçime katılım oranı % 70,9 ile Türkiye ortalamasının altındadır. Milletvekili sayısı bir önceki dönemle aynı olup 7'dir (TÜİK, 2012: 62).

Siyasi Partiler	Alınan Oy Sayısı	Oy Oranı	Milletvekili Sayısı
AP	90.738	61,5	4
CHP	29.315	19,9	1
MP	14.385	9,7	1
CKMP	7.466	5,1	1
YTP	4.888	3,3	-
Bağımsız	780	0,5	-

Tablo 3: TBMM XIII. Dönem Kastamonu Seçim Sonuçları

Kaynak: (TÜİK, 2012: 62).

1965 seçimlerinde Kastamonu'da 5 siyasi parti ile birlikte bağımsız adaylar seçime katılmıştır. Seçimde en yüksek oyu AP alırken en düşük oyu bağımsız adaylar almıştır. Seçim sonucunda AP'den Sabri Keskin, Ahmet Şevket Bohça, Muzaffer Akdoğanlı ve Osman Zeki Oktay; CHP'den Adil Toközlü milletvekili seçilmiştir (Doğrusöz, 11 Ekim 1965, 1). 1965 seçimleri sonrasında Yüksek Seçim Kurulu (YSK) Kastamonu'dan 2 milletvekilini milli bakiyeden

seçmiştir. YSK'nın milli bakiyeden seçtiği ilk milletvekili MP listesinin ilk sırasında bulunan ve barajı aşamamış olan Adil Aydın'dır (Doğrusöz, 15 Ekim 1965, 1). İkincisi ise CKMP listesinden İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'dur (Doğrusöz, 21 Ekim 1965, 1).

1.3.TBMM XIV. Dönem Seçimi: 12 Ekim 1969 Pazar günü yapılan milletvekili seçiminde Barajsız d'Hondt Seçim Sistemi uygulanmıştır. 1969 seçimlerinde kayıtlı 14.788.552 seçmenden 9.516.035'i sandıklara giderek oy kullanmıştır. Seçime katılım oranı % 64,3'tür. Geçerli oy sayısı 9.086.296'dır. 8 siyasi parti seçime katılmıştır. Meclis'e giren siyasi partilerden AP oyların % 46,6'sını, CHP % 27,4'ünü, Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP) % 6,6'sını, MP % 3,2'sini, Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) % 3'ünü, Türkiye Birlik Partisi (TBP) % 2,8'ini, TİP % 2,7'sini, YTP % 2,2'sini ve Bağımsızlar % 5,6'sını almıştır. 450 sandalyeli Meclis'te AP 256, CHP 143, CGP 15, Bağımsızlar 13, TBP 8, MP 6, YTP 6, TİP 2 ve MHP 1 milletvekili ile temsil edilmiştir (TÜİK, 2012: 4-25).

Kastamonu'da ise kayıtlı 219.144 seçmenden 138.033'ü sandık başına giderek oy kullanmıştır. Geçerli oy sayısı 130.208'dir. Seçime katılım oranı % 63'de kalmış ve bu oran Türkiye ortalamasında olduğu gibi oldukça düşüktür. Bir önceki dönem 7 olan milletvekili sayısı bu dönem 6'ya düşmüştür (TÜİK, 2012: 62).

Siyasi Partiler	Alınan Oy Sayısı	Oy Oranı	Milletvekili Sayısı
AP	65.805	50,5	4
CHP	29.520	22,7	1
CGP	16.685	12,8	1
MP	7.354	5,6	-
MHP	6.696	5,2	-
TİP	3.177	2,4	-
Bağımsız	971	0,8	-

Tablo 4: TBMM XIV. Dönem Kastamonu Seçim Sonuçları

Kaynak: (TÜİK, 2012: 62).

1969 seçimlerinde Kastamonu'da 6 siyasi parti ile birlikte bağımsız adaylar seçime katılmıştır. Seçimde AP 4, CHP ve CGP birer milletvekili çıkartmıştır. Seçim sonucunda AP'den Sabri Keskin, Mustafa Topcular, Orhan Deniz ve Muzaffer Akdoğanlı; CGP'den Hasan Tosyalı ve CHP'den Mehmet Seydibeyoğlu milletvekili seçilmiştir (Doğrusöz, 14 Ekim 1969, 1).

1.4.TBMM XV. Dönem Seçimi: 14 Ekim 1973 Pazar günü yapılan milletvekili seçiminde Barajsız d'Hondt Seçim Sistemi uygulanmıştır. 1973 seçimlerinde kayıtlı 16.798.164 seçmenden 11.223.843'ü oy kullanmış ve seçime katılım oranı % 66,8'dir. Geçerli oy sayısı 10.723.658'dir. 8 siyasi parti seçime katılmıştır. Meclis'e giren siyasi partilerden CHP oyların % 33,3'ünü, AP % 29,8'ini, Demokratik Parti % 11,9'unu, Millî Selamet Partisi (MSP) % 11,8'ini, CGP % 5,3'ünü, MHP % 3,4'ünü, Bağımsızlar % 2,8'ini, TBP % 1,1'ini ve MP % 0,6'sını almıştır. 450 sandalyeli Meclis'te CHP 185, AP 149, MSP 48, Demokratik Parti 45, CGP 13, Bağımsızlar 6, MHP 3 ve TBP 1 milletvekili ile temsil edilmiştir (TÜİK, 2012: 4-25).

Kastamonu'da ise kayıtlı 285.894 seçmenden 142.467'si sandıklara giderek oy kullanmıştır. Geçerli oy sayısı 134.835'tir. Seçime katılım oranı % 49,8 ile oldukça düşüktür. Milletvekili sayısı ise bir önceki dönemle aynı olup 6'dır (TÜİK, 2012:62).

Siyasi Partiler	Alınan Oy Sayısı	Oy Oranı	Milletvekili Sayısı
AP	52.540	39	3
CHP	28.922	21,4	2
CGP	18.755	13,9	1

Demokratik Parti	14.101	10,5	-
MHP	9.144	6,8	-
MSP	8.101	6	-
MP	3.272	2,4	-

Tablo 5: TBMM XV. Dönem Kastamonu Seçim Sonuçları**Kaynak:** (TÜİK, 2012: 62).

1973 seçimlerinde Kastamonu'da 7 siyasi parti seçime katılmıştır. Seçimde en çok oyu AP alırken en düşük oyu MP almıştır. Seçim sonucunda AP'den Mehdi Keskin, Sabri Keskin ve Hilmi Öztürk; CHP'den Vecdi İlhan ve Sabri Tıgılı; CGP'den Hasan Tosyalı milletvekili seçilmiştir (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 999-1000).

1.5.TBMM XVI. Dönem Seçimi: 5 Haziran 1977 Pazar günü yapılan milletvekili seçiminde kayıtlı 21.207.303 seçmenden 15.358.210'u oy kullanmış ve seçime katılım oranı % 72,4'tür. Geçerli oy sayısı 14.827.172'dir. Seçimlerde Barajsız d'Hondt Seçim Sistemi uygulanmış ve 8 siyasi parti seçime katılmıştır. Meclis'e giren siyasi partilerden CHP oyların % 41,4'ünü, AP % 36,9'unu, MSP % 8,6'sını, MHP % 6,4'ünü, Bağımsızlar % 2,5'ini, CGP % 1,9'unu, Demokratik Parti % 1,8'ini, TBP % 0,4'ünü ve TİP % 0,1'ini almıştır. 450 sandalyeli Meclis'te CHP 213, AP 189, MSP 24, MHP 16, Bağımsızlar 4, CGP 3 ve Demokratik Parti 1 milletvekili ile temsil edilmiştir (TÜİK, 2012: 4-25).

Kastamonu'da ise kayıtlı 241.385 seçmenden 178.418'i sandık başına giderek oy kullanmıştır. Geçerli oy sayısı 172.184'tür. Seçime katılım oranı % 73,9 ile Türkiye ortalamasının üzerindedir. Bir önceki dönem 6 olan milletvekili sayısı bu dönem 5'e düşmüştür (TÜİK, 2012: 62).

Siyasi Partiler	Alınan Oy Sayısı	Oy Oranı	Milletvekili Sayısı
AP	80.748	46,9	3
CHP	52.614	30,6	2
MHP	13.277	7,7	-
CGP	8.549	5	-
MSP	7.748	4,5	-
Demokratik Parti	4.000	2,3	-

Tablo 6: TBMM XVI. Dönem Kastamonu Seçim Sonuçları**Kaynak:** (TÜİK, 2012: 62).

1977 seçimlerinde Kastamonu'da 6 siyasi parti seçime katılmıştır. Seçimde en çok oyu AP alırken en düşük oyu Demokratik Parti almıştır. Seçim sonucunda AP'den Hilmi Dura, Fethi Acar ve Ali Nihat Karol; CHP'den Vecdi İlhan ve Sabri Tıgılı milletvekili seçilmiştir (Kastamonu, 8 Haziran 1977, 1). 1961-1980 yılları arasında Kastamonu'da yapılan genel seçimlerde seçilen milletvekili sayısı şu şekildedir.

Genel Seçimler	YTP	CHP	CKMP	AP	MP	CGP
XII. Dönem Seçimi	3	2	2	-	-	-
XIII. Dönem Seçimi	-	1	1	4	1	-
XIV. Dönem Seçimi	-	1	-	4	-	1
XV. Dönem Seçimi	-	2	-	3	-	1
XVI. Dönem Seçimi	-	2	-	3	-	-
Toplam	3	8	3	14	1	2

Tablo 7: 1961-1980 Yılları Arasında Kastamonu'dan Seçilen Milletvekili Sayısı

TBMM'de Kastamonu'yu XII. ve XIII. Dönem 7, XIV. ve XV. Dönem 6, XVI. Dönem 5 milletvekili temsil etmiştir. Seçim dönemlerine bakıldığında Kastamonu'nun çıkardığı milletvekili sayısı git gide düşmüştür. Kastamonu'da yapılan genel seçimlere YTP, CHP, CKMP,

AP, MP, MHP, TİP, CGP, MSP, Demokratik Parti ve bağımsız adaylar katılmıştır. Seçimlere katılan bu siyasi partilerden MHP, TİP, MSP ve Demokratik Parti milletvekili çıkartamamış ve bağımsız adaylar milletvekili seçilememiştir. 5 seçim döneminde Kastamonu'dan toplam 31 milletvekili seçilmiştir. Milletvekillerinden 14'ü AP'den, 8'i CHP'den, 3'ü YTP'den, 3'ü CKMP'den, 2'si CGP'den ve 1'i MP'den seçilmiştir. Kastamonu'daki seçimlerde en çok AP ve CHP, en az MP ve CGP milletvekili çıkartmıştır. YTP ve CKMP'nin çıkardığı milletvekili sayısı ise eşittir.

2.Kastamonu Milletvekillerinin Özgeçmişleri

TBMM'de Kastamonu şehrini XII. ve XVI. Dönem arasında toplam 31 milletvekili temsil etmiştir.

2.1.XII. Dönem Kastamonu Milletvekilleri (1961-1965)

TBMM'de XII. Dönem Kastamonu'yu Ali Özdikmenli, Avni Doğan, Sabri Keskin, Fethi Doğançay, İhsan Şeref Dura, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu ve Osman Zeki Oktay olmak üzere 7 milletvekili temsil etmiştir. Milletvekillerinin kısa özgeçmişleri aşağıda verilmiştir.

2.1.1.Ali Özdikmenli: 1 Haziran 1924 tarihinde Tosya'da doğmuştur. Annesinin adı Behiye, babasının adı Ahmet Kemal'dir. İlkokul, ortaokul ve liseyi Kastamonu'da tamamlamıştır. Evli ve üç çocuk babasıdır. 1948 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. 1949 yılında avukatlık stajını yapmıştır. 1950 yılında askerlik görevini yerine getirmiştir. 1950'den 1961'e kadar avukatlık yapmıştır. XII. Dönem Kastamonu'dan milletvekili seçilmiştir. 18 Ekim 1961 tarihli seçim tutanağı ile 25 Ekim 1961'de Meclis'e katılmıştır (TBMM Arşivi, Ali Özdikmenli'nin Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, Sicil Dosya No (SDN):264). Yasama etkinliği XII. Dönemle sınırlı kalan Ali Özdikmenli, 18 Haziran 1993'te vefat etmiştir (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 805).

2.1.2.Avni Doğan: 1892 yılında Yozgat'ta doğmuştur. Annesinin adı Zehra, babasının adı Hayrullah'tır. Arapça, Farsça ve Fransızca bilmektedir. Evli olup üç çocuğu vardır (TBMM Arşivi, Avni Doğan'ın Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN:259; TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 805). 1913 yılında Mülkiye Mektebi'nden mezun olmuştur (Eski, 2000: 159).

1913-1920 yılları arasında Sadaret Tahrirat Kalemi Hülefağı, Sadaret Mühimme Hülefağı, İhtiyat Zabıt Namzetliği, İhtiyat Mülâzımı Saniliği, Ereğli ve Boğazlıyan Kazası Kaymakamlığında bulunmuştur. 1921 yılında seferberliğe katılmıştır (Arslan, 2013: 119). Şark İstiklal Mahkemesi üyesi olarak görev yapmıştır (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 805).

II. Dönem Bozok, III., IV., V. ve IX. Dönem Yozgat, VI. ve VII. Dönem Çankırı, XI. Dönem Ankara'dan milletvekili seçilmiştir. Kurucu Meclis Ankara ili temsilcisidir (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 805). XII. Dönem Kastamonu'dan milletvekili seçilmiştir. 18 Ekim 1961 tarihli seçim tutanağı ile 25 Ekim 1961'de Meclis'e katılmıştır (TBMM Arşivi, Avni Doğan'ın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:259).

1936-1940 yılları arasında Kastamonu Valiliği, 1940-1941 yılları arasında Samsun Valiliği, 1943-1946 yılları arasında Birinci Umumi Müfettişlik ve 1948-1950 yılları arasında Ankara Valiliği görevinde bulunmuştur. 1950'de emekli olmuştur (Eski, 2000: 159). 26. Hükümette Devlet Bakanı olarak görev yapmıştır (Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Kuruluşundan Günümüze Hükümetler, 1998: 233). Anıları ve gözlemlerini derlediği Kurtuluş-Kuruluş ve Sonrası adlı kitabını 1964'te yayımlamıştır (Eski, 2000: 160). 14 Haziran 1965'te vefat etmiştir (Milliyet, 15 Haziran 1965, 1; TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 805).

2.1.3.Sabri Keskin: 1926 yılında Kastamonu'nun Daday ilçesinde doğmuştur. Annesinin adı Ulviye, babasının adı Ahmet Rıza'dır. Az düzey Almanca bilmektedir. Evli ve iki çocuğu vardır. İlkokul, ortaokul ve liseyi Kastamonu'da tamamlamıştır. 1948 yılında İstanbul Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. 1949 yılında Kastamonu'da avukatlık yapmıştır. Ardından yedek subay olarak Ankara Garnizon Mahkemesi'nde askeri adli yargıç olarak askerlik görevini yapmıştır. 1950 yılında terhis olduktan sonra Daday Orman İşletmesi avukatı olarak iki sene kadar çalıştıktan sonra istifa etmiştir. Milletvekili seçilene kadar Kastamonu'da serbest avukatlık yapmış ve çiftçilikle meşgul olmuştur (TBMM Arşivi, Sabri Keskin'in Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN:262).

1955-1960 yılları arasında Kastamonu Belediye Meclis Üyesi olarak görev yapmıştır. XII. Dönem Kastamonu'dan milletvekili seçilmiştir. 18 Ekim 1961 tarihli seçim tutanağı ile 25 Ekim 1961'de Meclis'e katılmıştır (TBMM Arşivi, Sabri Keskin'in Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:262). XIII., XIV., XV., XVII. ve XVIII. Dönem genel seçimlerinde Kastamonu'dan milletvekili seçilmiştir (Çınar, 2012: 1955; Bağce, Cilt:3, 2012: 2010). Millet Meclisi Başkanlık Divanı Kâtip Üyeliği ve TC Merkez Bankası Denetleme Kurulu Üyeliği yapmıştır (Çınar, 2012: 1955; Bağce, Cilt:3, 2012: 2010; TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 805). 16 Mayıs 2021'de vefat etmiştir.

2.1.4.Fethi Doğançay: 1923'te Ankara'da doğmuştur. Babasının adı Ali, annesinin adı Hasibe'dir. İngilizce, Almanca ve Sırpça bilmektedir. Evli ve iki çocuğu vardır. 1943 yılında Harp Okulu'ndan mezun olmuş ve 1953 yılına kadar orduda kalmıştır. 1953'te orduda yüzbaşı rütbesinde iken istifa etmiştir. Ardından milletvekili seçilene kadar inşaat müteahhitliği yapmıştır (TBMM Arşivi, Fethi Doğançay'ın Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN:260).

XII. Dönem Kastamonu'dan milletvekili seçilmiştir. 18 Ekim 1961 tarihli seçim tutanağı ile 25 Ekim 1961'de Meclis'e katılmıştır (TBMM Arşivi, Fethi Doğançay'ın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:260). Yasama etkinliği XII. Dönemle sınırlı kalan Fethi Doğançay, 6 Kasım 1997'de vefat etmiştir (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 805).

2.1.5.İhsan Şeref Dura: 1901'de Bursa'da doğmuştur. Babasının adı Ferhat, annesinin adı Kaya'dır. Az düzey İngilizce ve Fransızca bilmektedir. Evli olup çocuğu yoktur. İlk ve orta tahsilinin ardından Kuleli Askeri Lisesi'ni bitirmiştir. 1920 yılında İstiklâl Harbi'ne katılmıştır. 1926 yılında Harp Okulu'nu bitirdikten sonra Fransa'ya tahsile gönderilmiştir. Fransa'da Yüksek Teknik Okulu'nu bitirdikten sonra yurda dönmüştür. 1934'te İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirmiştir. Muhtelif kıta hizmetlerinde ve Fen Tatbikat Okulu'nda öğretmenlik yapmıştır. Albaylığa kadar yükselmiştir (TBMM Arşivi, İhsan Şeref Dura'nın Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN:261).

1949 yılında Harita Umum Müdür Muavinliğine, 1950 yılında Harita Umum Müdürlüğüne tayin edilmiştir. Korgeneralliğe kadar terfi etmiştir. 1960 yılında emekli olmuştur. Birçok NATO ve Birleşmiş Milletler toplantılarına katılmıştır. Siyasal Bilgiler Fakültesi Şehircilik Enstitüsü, Milletlerarası Geodezi Birliği Konseyi ve Alman Fotometri Cemiyeti'nin asli üyesidir. XII. Dönem seçimlerinde YTP listesinden Kastamonu milletvekili seçilmiştir. 18 Ekim 1961 tarihli seçim tutanağı ile 25 Ekim 1961'de Meclis'e katılmıştır (TBMM Arşivi, İhsan Şeref Dura'nın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:261). 27. Hükümette Ulaştırma Bakanı olarak görev yapmıştır. 27 Ağustos 1984'te vefat etmiştir (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 805).

2.1.6.İsmail Hakkı Yılanlıoğlu: 7 Kasım 1918'de Kastamonu'da doğmuştur. Annesinin adı Ayşe, babasının adı Ahmet Necip'tir. İlkokul ve ortaokulu Kastamonu'da tamamlamıştır. 1922 yılında Eskişehir Lisesi'nden mezun olmuştur. Aynı yıl Ankara Veteriner Fakültesi askeri kısmına

başlamış ve 1942 yılında mezun olmuştur. Bir yıl İstanbul Askeri Veteriner Fakültesi'nde staj gördükten sonra orduya katılmıştır. 1942 yılında Fahriye Baltacı ile evlenmiş ve dört çocuk babasıdır. 1960 yılında Konya Astsubay Okulu fizik ve kimya öğretmenliği görevinde iken Kıdemli Binbaşlıktan emekliye ayrılmıştır (Acar, 2016: 21-23).

XII. Dönem Kastamonu'dan milletvekili seçilmiş ve 18 Ekim 1961'de seçim tutanağını alarak Meclis'e katılmıştır (TBMM Arşivi, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:265). XIII. Dönem Kastamonu'dan tekrar milletvekili seçilmiştir. Çeşitli dernek, kurul ve vakfın başkanlığı ve üyeliğini yapmıştır. Ayrıca MHP Genel Başkan Yardımcılığı, CKMP Genel Sekreterliği, Grup Başkan Vekilliği ve Genel Başkan Yardımcılığı'nda bulunmuştur (Acar, 2016: 23-25). Almanca bilmektedir. Hayatı boyunca öğretmenlik, tüccarlık, çiftçilik, şairlik, muharrirlik, veteriner hekimlik ve milletvekilliği gibi pek çok alanda çalışmıştır. 6 Temmuz 1992'de vefat etmiştir (Acar, 2016: 23-26; TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 806).

2.1.7.Osman Zeki Oktay: 1922 yılında Çatalzeytin Hamidiye'de doğmuştur (TBMM Albümü, Cilt: 2, 805). Annesinin adı Serfinaze, babasının adı Necip Ruşen'dir. Evli olup iki çocuğu vardır. İstanbul Hukuk Mektebi'ni yarıda bırakmıştır. 1948 yılında askerlik görevini yerine getirmiştir (TBMM Arşivi, Osman Zeki Oktay'ın Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN:263).

1952-1954 yılları arasında Türkiye Kızılay Cemiyeti Mülteciler Misafirhanesi Müdürlüğü, 1955-1957 yılları arasında Kastamonu Belediye Başkanlığı, 1957-1960 yılları arasında Kastamonu İl Daimi Encümen Azalığı ve Belediye Meclis Azalığında bulunmuştur. XII. Dönem seçimlerinde YTP listesinden Kastamonu milletvekili seçilmiştir. 18 Ekim 1961 tarihli seçim tutanağı ile 25 Ekim 1961'de Meclis'e katılmıştır (TBMM Arşivi, Osman Zeki Oktay'ın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:263). XIII. Dönem Kastamonu'dan tekrar milletvekili seçilmiştir (Çınar, 2012: 1956). 22 Mart 1992'de vefat etmiştir (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 805).

2.2.XIII. Dönem Kastamonu Milletvekilleri (1965-1969)

TBMM'de XIII. Dönem Kastamonu'yu Adil Aydın, Adil Toközlü, Ahmet Şevket Bohça, Muzaffer Akdoğanlı, Sabri Keskin, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu ve Osman Zeki Oktay olmak üzere 7 milletvekili temsil etmiştir. Milletvekillerinin kısa özgeçmişleri aşağıda verilmiştir.

2.2.1.Adil Aydın: 1928 yılında Devrekâni Akmescit köyünde doğmuştur. Annesinin adı Fatma, babasının adı Sadık'tır. İlkokul mezunudur. 1948 yılında askerlik hizmetini er olarak yapmıştır. Evli ve iki çocuk babasıdır. Serbest olarak çalışmış ve müteahhitlik yapmıştır. XIII. Dönem Kastamonu'dan milletvekili seçilmiş ve 14 Ekim 1965 tarihli seçim tutanağı ile 22 Ekim 1965'te Meclis'e katılmıştır (TBMM Arşivi, Adil Aydın'ın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:592). 10 Ekim 2009'da vefat etmiştir (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 869).

2.2.2.Adil Toközlü: 1900'de Kastamonu'da doğmuştur. Babasının adı Sadık, annesinin adı İsmet'tir. Biraz Fransızca bilmektedir. Evli olup iki çocuğu vardır. Maliye ve hukuk öğrenimi görmüştür. 5. Depo Alayı'nda ve İkinci Ordu emrinde Milli Mücadele'ye katılmış ve İstiklâl Madalyası ile ödüllendirilmiştir. Kastamonu'da uzun yıllar muhtelif dairelerde memur olarak çalışmıştır (TBMM Arşivi, Adil Toközlü'nün Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN:594).

1926 yılından sonra Ankara'da Maliye Bakanlığı Hesabat Müdür Muavinliği, Murakıplığı, Muhasebat Umum Müdürlüğü, Isparta Defterdarlığı, Jandarma Genel Komutanlığı Muhasebe Müdürlüğü, Bayındırlık Bakanlığı Muhasebe Müdürlüğü ve Orman Genel Müdürlüğü gibi görevlerde bulunmuştur. 1948 ara seçimlerinde Kastamonu'dan milletvekili seçilmiştir. Kurucu Meclis Kastamonu ili temsilcisidir. Hayır Cemiyetleri, Halk evleri ve Çocuk Esirgeme Kurumu

teşkilatında yararlı olmaya çalışmıştır. XIII. Dönem Kastamonu'dan milletvekili seçilmiş ve 12 Ekim 1965'te seçim tutanağını almıştır (TBMM Arşivi, Adil Toközlü'nün Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:594). 19 Şubat 1975'te vefat etmiştir (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 870).

2.2.3.Ahmet Şevket Bohça: 5 Ekim 1920'de Tosya'da doğmuştur (TBMM Arşivi, Ahmet Şevket Bohça'nın Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN:593). Babasının adı Mehmet, annesinin adı Afife'dir (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 870). İlkokulu Araç'ta, ortaokul ve liseyi Kastamonu'da tamamlamıştır. 1945 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden mezun olmuştur. 1945-1948 yılları arasında Kars Lisesi'nde, 1948-1950 yılları arasında Elazığ Lisesi'nde, 1950-1965 yılları arasında Ankara Atatürk Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yapmıştır. XIII. Dönem Kastamonu'dan milletvekili seçilmiş ve 12 Ekim 1965'te seçim tutanağını almıştır (TBMM Arşivi, Ahmet Şevket Bohça'nın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:593).

Çeşitli dergi ve gazetelerde yazı yazmıştır. Neşesiz Dünya ve Köpük adlı eserleri vardır. Evli ve iki çocuk babasıdır (TBMM Arşivi, Ahmet Şevket Bohça'nın Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN:593). Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü Şefliğinden emekli olmuştur (Çınar, 2012: 1954). Almanca bilmektedir. 26 Şubat 1988'de vefat etmiştir (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 870).

2.2.4.Muzaffer Akdoğanlı: 1922'de Kastamonu'da doğmuştur. Annesinin adı Fatma Pakize, babasının adı Faik'tir. Almanca bilmektedir. Evli olup iki çocuğu vardır. İlkokul, ortaokul ve liseyi Kastamonu'da tamamlamıştır. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. Askerliğini Yedek Subay Okulu'nda askeri adli yargıç olarak yapmıştır. Yargıtay'da bir müddet çalıştıktan sonra 1948 yılında serbest avukatlık yapmaya başlamıştır. Ayrıca PTT Genel Müdürlüğü ve Hazine'de sözleşmeli olarak avukatlık yapmıştır. 1948-1949 yıllarında Kastamonu'da "Dikkat" gazetesinin neşriyatını bilfiil idare etmiş ve başmakalelerini kaleme almıştır. Demokrat Parti İl Başkanlığı ve Belediye Meclis Üyeliği yapmıştır. XI. Dönem Kastamonu'dan milletvekili seçilmiştir (TBMM Arşivi, Muzaffer Akdoğanlı'nın Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN:591).

Milletvekilliği sona erince Türkiye Odalar Birliği Genel Sekreter Yardımcılığı ve avukatlık yapmıştır (TBMM Albümü, Cilt:2, 869; Çınar, 2012: 1952). XIII. Dönem Kastamonu'dan milletvekili seçilmiş ve 12 Ekim 1965'te seçim tutanağını almıştır (TBMM Arşivi, Muzaffer Akdoğanlı'nın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:591). XIV. Dönem Kastamonu'dan tekrar milletvekili seçilmiştir. 1 Şubat 2003'te vefat etmiştir (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 869).

2.2.5.Sabri Keskin: Sabri Bey XII. Dönem Kastamonu milletvekilliği yaptığı için özgeçmişi yukarıda belirtilmiştir. XIII. Dönem Kastamonu'dan tekrar milletvekili seçilmiş ve 12 Ekim 1965'te seçim tutanağını almıştır (TBMM Arşivi, Sabri Keskin'in Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:262).

2.2.6.İsmail Hakkı Yılanhoğlu: İsmail Hakkı Bey XII. Dönem Kastamonu milletvekilliği yaptığı için özgeçmişi yukarıda belirtilmiştir. XIII. Dönem seçimlerinde 7.466 oy alarak Kastamonu'dan tekrar milletvekili seçilmiştir. 19 Ekim 1965 tarihli seçim tutanağı ile 22 Ekim 1965'te Meclis'e katılmıştır (TBMM Arşivi, İsmail Hakkı Yılanhoğlu'nun Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:265).

2.2.7.Osman Zeki Oktay: Osman Zeki Bey XII. Dönem Kastamonu milletvekilliği yaptığı için özgeçmişi yukarıda belirtilmiştir. XIII. Dönem Kastamonu'dan tekrar milletvekili seçilmiş ve 12

Ekim 1965'te seçim tutanağını almıştır (TBMM Arşivi, Osman Zeki Oktay'ın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:263).

2.3. XIV. Dönem Kastamonu Milletvekilleri (1969-1973)

TBMM'de XIV. Dönem Kastamonu'yu Mehmet Seydibeyoğlu, Muzaffer Akdoğanlı, Mustafa Kemal Topcular, Sabri Keskin, Hasan Tosyalı ve Orhan Deniz olmak üzere 6 milletvekili temsil etmiştir. Milletvekillerinin kısa özgeçmişleri aşağıda verilmiştir.

2.3.1.Mehmet Seydibeyoğlu: 1924 yılında Kastamonu ilinin Daday ilçesinde doğmuştur. Babasının adı Hüseyin, annesinin adı Nebiye'dir. Almanca bilmektedir. Evli ve dört çocuğu vardır. İlkokul, ortaokul ve liseyi Kastamonu'da tamamlamıştır. 1948 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. Askerliğini Erzurum'da 3. Ordu ve 9. Kolordu refakatinde askeri adli hâkim olarak yapmıştır. 1950 yılında Kastamonu Barosu'na kayıtlı olarak avukatlık yapmaya başlamıştır. Senelerce CHP teşkilatında Daday İlçe Başkanlığında bulunmuştur. 1963-1968 yılları arasında Kastamonu İl Daimi Encümen üyeliği ve İl Genel Meclisi üyeliği, 1965-1969 yılları arasında CHP Kastamonu İl Başkanlığı yapmıştır (TBMM Arşivi, Mehmet Seydibeyoğlu'nun Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN:844). Ayrıca Kızılay, Halkevi ve Türk Hava Kurumu İlçe Başkanlığında bulunmuştur (Çoker, 1999: 576).

XIV. Dönem Kastamonu'dan milletvekili seçilmiş ve 13 Ekim 1969'da seçim tutanağını almıştır (TBMM Arşivi, Mehmet Seydibeyoğlu'nun Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:844). Dönem sonunda Meclis'ten ayrılarak Kastamonu'da parti ve mesleki faaliyetlerine devam etmiştir. 1977-1980 yılları arasında Cumhuriyet Senatosu Kastamonu üyeliğinde bulunmuştur. Ardından Ankara'da bir süre avukatlık yapmış ve 13 Mayıs 1987'de barodaki kaydını sildirerek mesleki hayatını sonlandırmıştır. 21 Haziran 1997'de vefat etmiştir (Çoker, 1999: 576).

2.3.2.Muzaffer Akdoğanlı: Muzaffer Bey XIII. Dönem Kastamonu milletvekilliği yaptığı için özgeçmişi yukarıda belirtilmiştir. XIV. Dönem Kastamonu'dan tekrar milletvekili seçilmiş ve 13 Ekim 1969'da seçim tutanağını almıştır (TBMM Arşivi, Muzaffer Akdoğanlı'nın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:591).

2.3.3.Mustafa Kemal Topcular: 1 Nisan 1920'de Taşköprü'de doğmuştur. Babasının adı Ahmet, annesinin adı Şerife'dir. Evli ve üç çocuk babasıdır. İlkokulu Taşköprü'de, ortaokul ve liseyi Kastamonu'da tamamlamıştır. 1944'te Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ni bitirmiştir. Yüksek Ziraat Mühendisidir. 22 Mayıs 1944'te Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. mühendisi olarak çalışmaya başlamıştır. Ziraat Bölge Şefi, Ziraat Bölge Fen Memuru ve Ziraat Müdürü olarak çalışmıştır. Son olarak Kütahya, Kayseri ve Turhal Şeker Fabrikalarında müdür olarak görev yapmıştır. XIV. Dönem AP listesinden Kastamonu milletvekili seçilmiştir. 13 Ekim 1969 tarihli seçim tutanağı ile 22 Ekim 1969'da Meclis'e katılmıştır (TBMM Arşivi, Mustafa Kemal Topcular'ın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:845). 18 Şubat 1994'te vefat etmiştir (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 934).

2.3.4.Sabri Keskin: Sabri Bey XII. Dönem Kastamonu milletvekilliği yaptığı için özgeçmişi yukarıda belirtilmiştir. XIV. Dönem Kastamonu'dan tekrar milletvekili seçilmiş ve 13 Ekim 1969'da seçim tutanağını almıştır (TBMM Arşivi, Sabri Keskin'in Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:262).

2.3.5.Hasan Tosyalı: 1917 yılında Tosya'nın Ermelik köyünde doğmuştur. Babasının adı Hasan, annesinin adı Asiye'dir. İngilizce, Almanca, Fransızca ve Rusça bilmektedir. Evlidir. İlkokulu Tosya'da ortaokulu Kastamonu'da tamamlamıştır. Ankara Kara Harp Okulu, Fransa NATO

Akademisi, Berlin Yüksek Mühendislik Okulu, Türkiye Hava Harp Akademisi ve İngiliz İmparatorluk Hava Akademisi'ni bitirmiştir (TBMM Arşivi, Hasan Tosyalı'nın Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN:846).

İtalya, Pakistan, Norveç, Fransa, Yunanistan, Rusya, İngiltere ve Almanya Ateşemiliterliği, Harp Akademilerinde öğretmenlik, Jet Üs Hareket ve Tayyare Filo Komutanlığı yapmıştır. 27 Mayıs 1960'tan sonra Jet Pilotu Kurmay Albay olarak emekli edilmiştir. Emekli olduktan sonra çiftçilik yapmıştır. XIV. Dönem seçimlerinde 17.000 oy alarak Kastamonu'dan milletvekili seçilmiştir. 13 Ekim 1969 tarihli seçim tutanağı ile 15 Ekim 1969'da Meclis'e katılmıştır (TBMM Arşivi, Hasan Tosyalı'nın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:846). CGP Genel Sekreter Yardımcılığı'nda bulunmuştur. 13 Mart 1989'da vefat etmiştir (Bağce, Cilt:3, 2012: 2014).

2.3.6.Orhan Deniz: 1916 yılında İstanbul'da doğmuştur. Babasının adı Mustafa Galip, annesinin adı Fatma Vesamet'tir. 1937'de Almanya'ya gitmiş ve 1943'te Yüksek Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi'ni bitirerek yurda dönmüştür. Ardından Millî Eğitim Bakanlığı Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü İnşaat Müdürü, Mimari Bürosu Mühendisi ve Sümerbank'ta 10 yıl Kara Yolları Genel Müdürlüğü Kontrol ve Tesisler Şefi olarak çalışmıştır. 1958-1959 yılları arasında Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları ve Limanlar Dairesi Tesisler Fen Heyeti Müdürlüğü yapmıştır (TBMM Arşivi, Orhan Deniz'in Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN:843).

1959 yılında Ankara Belediyesi İmar Müdürü olarak tayin edilmiş ve bu vazifesinden 9 Eylül 1966'da istifa etmiştir. XIV. Dönem Kastamonu'dan milletvekili seçilmiştir. 13 Ekim 1969'da seçim tutanağını almış ve aynı ay içerisinde Meclis'e katılmıştır. Az düzey Fransızca ve iyi derecede Almanca bilmektedir. Evli olup çocuğu yoktur (TBMM Arşivi, Orhan Deniz'in Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:843). 9 Ocak 1987'de vefat etmiştir (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 933).

2.4.XV. Dönem Kastamonu Milletvekilleri (1973-1977)

TBMM'de XV. Dönem Kastamonu'yu Sabri Keskin, Sabri Tıǧlı, Mehdi Keskin, Vecdi İlhan, Hasan Tosyalı ve Hilmi Öztürk olmak üzere 6 milletvekili temsil etmiştir. Milletvekillerinin kısa özgeçmişleri aşağıda verilmiştir.

2.4.1.Sabri Keskin: Sabri Bey XII. Dönem Kastamonu milletvekilliği yaptığı için özgeçmişini yukarıda belirtilmiştir. XV. Dönem Kastamonu'dan tekrar milletvekili seçilmiş ve 16 Ekim 1973'te seçim tutanağını almıştır (TBMM Arşivi, Sabri Keskin'in Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:262).

2.4.2.Sabri Tıǧlı: 23 Nisan 1926'da Kastamonu Abana'da doğmuştur. Annesinin adı Şahinaz, babasının adı Ahmet'tir. İlkokulu Abana'da okuduktan sonra İstanbul'a yerleşmiştir. Hem çalışmış hem de gece okuluna devam ederek makine teknisyeni olmuştur. Evli ve iki çocuk babasıdır. 1947 yılında Tekstil İş Kolunda sendikacılığa başlamıştır. Türkiye Millî Gençlik Teşkilatı Genel Yönetim Kurulu ve Kurucu Üyeliği, Abana'yı Kalkındırma ve Turizm Derneği Genel Başkanlığı, Teksif Federasyonu Genel Sekreterliği ve Kuruculuğu, Tekstil İşçileri Sendikası Genel Başkan Vekilliği, Türk-İş Konfederasyonu Genel Yönetim Kurulu ve Kurucu Üyeliği'nde bulunmuştur. XV. Dönem seçimlerinde CHP listesinden Kastamonu milletvekili seçilmiş ve 16 Ekim 1973'te seçim tutanağını almıştır. 15 Ekim 1973'te Meclis'e katılmıştır (TBMM Arşivi, Sabri Tıǧlı'nın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:1116). XVI. Dönem Kastamonu'dan tekrar milletvekili seçilmiştir (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 1064). 4 Haziran 2013'te İstanbul'da vefat etmiştir (Kastamonu Sözcü, 5 Haziran 2013, 2).

2.4.3.Mehdi Keskin: 1938 yılında Devrekâni’de doğmuştur. Babasının adı Ahmet, annesinin adı Safiye’dir. İlkokul, ortaokul ve lise tahsilini Kastamonu’da tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden mezun olmuştur. Evli ve üç çocuk babasıdır. Askerliğini adli subay olarak yaptıktan sonra 1964 yılında Kastamonu’da serbest avukatlık yapmaya başlamıştır. 1968-1973 yılları arasında Kastamonu İl Daimi Encümen ve İl Genel Meclisi Üyesi olarak görev yapmıştır. XV. Dönem seçimlerinde AP listesinden Kastamonu milletvekili seçilmiştir. 16 Ekim 1973 tarihli seçim tutanağı ile 24 Ekim 1973’te Meclis’e katılmıştır (TBMM Arşivi, Mehdi Keskin’in Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:1114).

Millet Meclisi Başkanlık Divanı Kâtip Üyesi olarak görev yapmıştır (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 999). Dönem sonunda milletvekilliği sona erince Kastamonu’da avukatlık ve Baro Başkanlığı yapmıştır (Bağce, Cilt:3, 2012: 2011). 10 Nisan 2021’de vefat etmiştir (Kastamonu Sözcü, 12 Nisan 2021, 2).

2.4.4.Vecdi İlhan: 1924’te Kastamonu’da doğmuştur. Annesinin adı Aliye, babasının adı Osman’dır. Fransızca bilmektedir. Evli ve dört çocuğu vardır. 1950’de Eczacılık Fakültesi’ni bitirmiştir. Serbest Eczacı ve Ecza Deposu sahibidir. 1951’de Kastamonu’da CHP’ye kayıt olmuştur. Dört yıl CHP Merkez İlçe Başkanlığı ve 1961-1972 yılları arasında muhtelif aralıklarla CHP İl Başkanı olarak görev yapmıştır. XV. Dönem Kastamonu’dan milletvekili seçilmiştir. 16 Ekim 1973 tarihli seçim tutanağı ile 25 Ekim 1973’te Meclis’e katılmıştır (TBMM Arşivi, Vecdi İlhan’ın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:1113).

XVI. Dönem Kastamonu’dan tekrar milletvekili seçilmiştir (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 1064). 40. Hükümette Orman Bakanı, 42. Hükümette Orman, İçişleri, İmar ve İskân Bakanı (vekâleten) olarak görev yapmıştır (Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin Kuruluşu’ndan Günümüze Hükümetler, 1998: 371-389). 15 Mart 2011’de vefat etmiştir (Nasrullah, 17 Mart 2011, 1; Kastamonu, 18 Mart 2011, 1).

2.4.5.Hasan Tosyalı: Hasan Bey XIV. Dönem Kastamonu milletvekilliği yaptığı için özgeçmişini yukarıda belirtilmiştir. XV. Dönem seçimlerinde 19.800 oy alarak Kastamonu’dan milletvekili seçilmiştir. 16 Ekim 1973 tarihli seçim tutanağı ile 24 Ekim 1973’te Meclis’e katılmıştır (TBMM Arşivi, Hasan Tosyalı’nın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:846).

2.4.6.Hilmi Öztürk: 1923 yılında Kastamonu, Azdavay/Kabacı köyünde doğmuştur. Annesinin adı Cemile, babasının adı Emin’dir. Almanca bilmektedir. Evli ve iki çocuğu vardır. İlk ve orta tahsilini Kastamonu’da tamamlamıştır. 1946 yılında Siyasal Bilgiler Okulu İdari Şubesi’nden mezun olmuştur. 29 Temmuz 1946’da Kastamonu Maiyet Memurluğuna tayin edilmiştir. Devrekâni, İnebolu ve Taşköprü Kaymakam Vekili olarak görev yapmıştır. Azdavay, Cide, Pazar ve Ayancık Kaymakamlığında bulunmuştur (TBMM Arşivi, Hilmi Öztürk’ün Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN:1115).

1951-1952 yılları arasında Polatlı Topçu Okulu’nda yedek subay olarak askerlik hizmetini yerine getirmiştir. 1957’de Mülkiye Müfettişi, 1965’te Isparta Valisi ve 1971’de Merkez Valisi olarak atanmıştır. XV. Dönem Kastamonu’dan milletvekili seçilmiştir. 16 Ekim 1973 tarihli seçim tutanağı ile 24 Ekim 1973’te Meclis’e katılmıştır (TBMM Arşivi, Hilmi Öztürk’ün Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:1115). 1 Ocak 2003’te vefat etmiştir (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 999).

2.5. XVI. Dönem Kastamonu Milletvekilleri (1977-1980)

TBMM'de XVI. Dönem Kastamonu'yu Ali Nihat Karol, Hilmi Dura, Fethi Acar, Sabri Tıgılı ve Vecdi İlhan olmak üzere 5 milletvekili temsil etmiştir. Milletvekillerinin kısa özgeçmişleri aşağıda verilmiştir.

2.5.1.Ali Nihat Karol: 1925 yılında Kastamonu, Bozkurt/ İlişi köyünde doğmuştur. Babasının adı Rasim, annesinin adı Müzeyyen'dir. İngilizce bilmektedir. Evli ve bir çocuğu vardır. 1953 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nden mezun olmuştur. 1954-1956 yılları arasında yedek subay olarak askerliğini yapmıştır. Tarım Bakanlığı Topraksu Genel Müdürlüğü'nde Baş Mühendis, Şube Müdürü, Genel Müdür Muavini ve Daire Başkanı olarak görev yapmıştır. 1959-1961 yılları arasında ABD'de Zirai Makineler ve Zirai Sulama üzerine ihtisas yapmıştır (TBMM Arşivi, Ali Nihat Karol'un Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN:1354).

1975 yılında Köy İşleri Bakanlığı Toprak İskân Müdürü olarak tayin edilmiştir. XVI. Dönem seçimlerinde 28.000 oy alarak Kastamonu'dan milletvekili seçilmiştir. 7 Haziran 1977 tarihli seçim tutanağı ile 13 Haziran 1977'de Meclis'e katılmıştır (TBMM Arşivi, Ali Nihat Karol'un Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:1354). 20 Nisan 2006'da vefat etmiştir (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 1064; Arslan, 2012: 1558).

2.5.2.Hilmi Dura: 1914'te Taşköprü'de doğmuştur. Babasının adı Sabri, annesinin adı Gülsüme'dir. İlkokulu Taşköprü'de, ortaokulu Kastamonu Lisesi'nde tamamlamıştır. 1937'de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. Askerlik hizmetini yedek subay olarak yerine getirmiştir. 1938'de Kastamonu Hâkim namzetliğine tayin edilmiştir. 1939-1952 yılları arasında Zonguldak, Boyabat, Mecitözü ve Kulp'ta Hukuk Hâkimliği ve Savcılık, 1952-1954 yılları arasında Bayındırlık Bakanlığı 2. Hukuk Müşavirliği görevlerinde bulunmuştur. X. ve XI. Dönem seçimlerinde Kastamonu'dan milletvekili seçilmiştir (TBMM Arşivi, Hilmi Dura'nın Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN:1353).

27 Mayıs 1960'tan sonra Yassıada'da müebbet ağır hapse mahkûm edilmiştir. 7 Ekim 1964'te cezaevinden çıkmıştır. 1964-1968 yılları arasında Kastamonu'da serbest avukatlık yapmıştır. 1968-1974 yılları arasında Türk Hava Yollarında Müşavirlik ve Personel ve Sosyal İşler Müdürlüğü, 1975-1977 yılları arasında Kıbrıs Türk Hava Yolları Genel Müdürlüğünde Part-time olarak Müşavirlik ve Personel ve Sosyal İşler Müdürlüğü görevinde bulunmuştur. XVI. Dönem seçimlerinde AP listesinden Kastamonu milletvekili seçilmiştir. 7 Haziran 1977'de seçim tutanağını almıştır (TBMM Arşivi, Hilmi Dura'nın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:1353). Evli ve iki çocuğu vardır. 6 Temmuz 2004'te vefat etmiştir (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 1064; Arslan, 2012: 1556).

2.5.3.Fethi Acar: 1942 yılında Kastamonu ilinin Araç ilçesinde doğmuştur. Annesinin adı Fevkiye, babasının adı Şemsettin'dir. İngilizce bilmektedir. Evli olup iki çocuğu vardır. İlk ve orta tahsilini Araç ve Kastamonu'da tamamlamıştır. 1960 yılında Karabük Demir Çelik İşletmelerine girerek bir yıl işçi bir yıl da memur olarak çalışmıştır (TBMM Arşivi, Fethi Acar'ın Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN:1352).

1966 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra Kastamonu'da Karayolları 15. Bölge Müdürlüğü'nde göreve başlamıştır. Şantiye Şef Yardımcılığı, Şantiye Şefliği, Yapım ve Köprü Şefliği görevlerinde bulunmuştur. 1973-1975 yılları arasında askerlik hizmetini yerine getirmiştir. Askerlik sonrası Kastamonu'da Karayolları 15. Bölge Müdürlüğü'nde Keşif ve Şartname Fen Heyeti Müdürü, Baş Mühendis ve Müdür Yardımcısı olarak görev yapmıştır. XVI. Dönem seçimlerinde AP listesinden Kastamonu milletvekili seçilmiştir. 7 Haziran 1977 tarihli seçim tutanağı ile 13 Haziran 1977'de Meclis'e

katılmıştır (TBMM Arşivi, Fethi Acar'ın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:1352). XX. Dönem Kastamonu'dan tekrar milletvekili seçilmiştir (Arslan, 2012: 1554).

2.5.4.Sabri Tıǧlı: Sabri Bey XV. Dönem Kastamonu milletvekilliği yaptığı için özgeçmişini yukarıda belirtilmiştir. XVI. Dönem seçimlerinde 53.000 oy alarak Kastamonu'dan milletvekili seçilmiştir. 7 Haziran 1977 tarihli seçim tutanağı ile 13 Haziran 1977'de Meclis'e katılmıştır (TBMM Arşivi, Sabri Tıǧlı'nın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:1116).

2.5.5.Vecdi İlhan: Vecdi Bey XV. Dönem Kastamonu milletvekilliği yaptığı için özgeçmişini yukarıda belirtilmiştir. XVI. Dönem seçimlerinde 1.286 oy alarak Kastamonu'dan milletvekili seçilmiştir. 7 Haziran 1977 tarihli seçim tutanağı ile 13 Haziran 1977'de Meclis'e katılmıştır (TBMM Arşivi, Vecdi İlhan'ın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN:1113).

3.Kastamonu Milletvekillerinin Meclis'teki Faaliyetleri

3.1.XII. Dönem Kastamonu Milletvekilleri (1961-1965): XII. Dönem Kastamonu milletvekillerinin Meclis faaliyetleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Milletvekilinin Adı Soyadı	Konuşma	Kanun Teklifi	Önerge	Yazılı Soru Önergesi	Sözlü Soru Önergesi	Toplam
Ali Özdikmenli	8	5	1	16	-	30
Avni Doǧan	8	-	-	-	-	8
Sabri Keskin	23	3	-	1	-	27
Fethi Doǧançay	7	2	-	-	-	9
İhsan Şeref Dura	10	1	-	3	-	14
İ. Hakkı Yılanlıoǧlu	54	10	3	1	4	72
Osman Zeki Oktay	4	-	1	-	-	5

Tablo 8: XII. Dönem Kastamonu Milletvekillerinin Meclis Faaliyetleri

Kaynak: (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 1. (XII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

4 yıllık süre içerisinde milletvekillerinin toplam faaliyet sayısı 165'tir. Bunlardan 114'ü konuşma, 21'i kanun teklifi, 5'i önerge, 21'i yazılı ve 4'ü sözlü soru önergesidir. Milletvekilleri içerisinde en aktifi İsmail Hakkı Yılanlıoǧlu'dur. En az faaliyette bulunan ise Osman Zeki Oktay'dır.

3.1.1.Ali Özdikmenli: Hukukçu olması nedeniyle Meclis'te Anayasa ve Ticaret Komisyonlarında görev almıştır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:1, Cilt:1, Birleşim:10, 15.11.1961, 78-80). Genel Kurul'da 8 konuşması, 1 önergesi, 5 kanun teklifi ve 16 yazılı soru önergesi vardır.

Konuşmalarının bazıları şunlardır: Kastamonu'nun Araç ilçesi Taşpınar ve Mergüzer karakollarında vatandaşların dövüldüğünün doğru olup olmadığı, Kastamonu Orman İşletmesi Teşkilatında yapılan nakil ve tayinler, Cide-Kastamonu yolunun karayollarına bağlanmasının düşünülüp düşünülmediği, Kastamonu'da Devrekâni ilçesi ortaokulu ile Ankara'da Ayrancı ortaokulunun öğretmen ve öğrenci mevcutları ve Çatalzeytin ile Abana-Bozkurt ve İnebolu arasında evrak ve mektupların nasıl nakledildiği hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 1. (XII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Kanun teklifleri: Abana kazasının kurulması, 3204 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilat Kanunu'na bir madde eklenmesi, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 61. maddesinin son fıkrasının değiştirilmesi ve silah taşıyan ve bulunduranların affına dair kanunun yürürlükten kaldırılması hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 1. (XII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Yazılı soru önergelerinin bazıları şunlardır: Kastamonu ve çevresi karayollarının yapımı ve durumu, Kastamonu-Ankara ve Kastamonu-Çankırı arasındaki yolun düzeltilmesi hususunda ne

düşünüldüğü, Kastamonu'nun sahil ilçelerinde fındık yetiştirilmesi için TC Ziraat Bankası'na yardım yapılması hususu, Kastamonu'da yapılacak olan kapalı spor salonu için konulan ödeneğin gönderilip gönderilmediği, Küre ilçesinde işletilmekte olan Pirit Madeni Müdürlüğünün İnebolu'ya naklinin düşünülüp düşünülmediği, Kastamonu ilinin Abana köyünün ilçe olması hususunun düşünülüp düşünülmediği, İnebolu ilçesine lise açılması imkânı, kuraklık sebebiyle geçinmekte zorlanan Kastamonu halkına vâdeli olarak veya hibe yoluyla yardım yapılması hususu ve Kastamonu Verem Hastanesi'ndeki doktor durumu ve tedavi olan hasta miktarı hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 1. (XII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.1.2.Avni Doğan: Dönem içinde İçişleri Komisyonu'nda görev almıştır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:1, Cilt:9, Birleşim:2, 7.11.1962, 31). Genel Kurul'da çeşitli konularda 8 konuşması vardır. Bunlardan bazıları: Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesi, meclis dışındaki meşruiyet harici iktidar aradığına dair ihbarın dikkate alınarak yetkili makamlar tarafından bir soruşturma yapılıp yapılmadığına dair soru önergesi, 1962 yılı Vakıflar Genel Müdürlüğü Karma Bütçe Komisyonu raporu ve Bütçe Kanunu tasarısı hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 1. (XII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.1.3.Sabri Keskin: Meclis'te Dilekçe Komisyonu'nda çalışmıştır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:1, Cilt:1, Birleşim:10, 15.11.1961, 79). Ayrıca Plan Komisyonu'nda görev almıştır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:1, Cilt:9, Birleşim:2, 7.11.1962, 30). Genel Kurul'da 23 konuşması, 3 kanun teklifi ve 1 yazılı soru önergesi vardır.

Konuşmalarının bazıları şunlardır: Karayollarınca Kastamonu-Cide arasındaki devlet yolunun kış mücadelesine tabi tutulan yollar arasına alınması, kuraklık sebebiyle ektiği tohumu dahi elde edememiş olan Kastamonu ili ve ilçelerindeki vatandaşlara buğday dağıtılması, 1964 yılı Ulaştırma Bakanlığı bütçesi, 1962 yılı Milli Eğitim Bakanlığı bütçesi, Taşköprü ilçesi Karmaçık köyü doğumlu Hüseyin Akça'nın ölüm cezasına çarptırılması, gösteri yürüyüşü ve toplantı hürriyeti hakkındaki kanun tasarısı ile ilgilidir (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 1. (XII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Kanun teklifleri: Çiftçi ve köylülerin TC Ziraat Bankası'na olan bazı borçlarının taksitlendirilmesi ve 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun geçici 1. maddesinin kaldırılması hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 1. (XII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Yazılı soru önergesi: Kastamonu Belediyesi Elektrik Santrali makinistinin emniyetçe nezarete alınmış olup olmadığı hakkındadır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:1, Cilt:5, Birleşim:91, 23.05.1962, 373).

3.1.4.Fethi Doğançay: Meclis'te İmar ve İskân Komisyonu'nda çalışmıştır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:1, Cilt:1, Birleşim:10, 15.11.1961, 85). Genel Kurul'da 2 kanun teklifi ve 7 konuşması vardır.

Kanun teklifleri: Orta tahsil mekteplerinde yardımcı muallim çalıştırılması hakkındaki kanuna geçici bir madde eklenmesi, kuvvet, kolordu, ordu, tümen komutanları, amiraller, generaller ve Genel Kurmay Başkanına tahsis edilecek lojmanlar hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 1. (XII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Konuşmalarından bazıları: Birleşik Amerika Devletleri Başkanı John F. Kenedy'nin cinayeti, Türk-Yunan münasebetleri ve bu iki devlet arasında yürürlüğe konmuş bütün anlaşmaların incelenmesi, 1964 yılı İmar ve İskân Bakanlığı bütçesi, Kıbrıs'taki Türk topluluğunun uğramış olduğu can kayıpları ve yaşanan kanlı olaylar karşısında hükümetin aldığı siyasi önlemler ve

Kıbrıs olayları hakkında bir araştırma yapılması için Meclis Araştırma Komisyonu oluşturulması hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 1. (XII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.1.5.İhsan Şeref Dura: Dönem içerisinde Dışişleri ve Milli Savunma Komisyonlarında çalışmıştır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:1, Cilt:9, Birleşim:2, 7.11.1962, 32-34). Genel Kurul'da 10 konuşması, 1 kanun teklifi ve 3 yazılı soru önergesi vardır.

Konuşmalarının bazıları şunlardır: Tapulama kanun tasarısı, 1963 yılı Dışişleri Bakanlığı bütçesi, 1962 yılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü bütçesi, 1965 yılı Karma Bütçe Komisyonu Raporu ve Bütçe Kanunu tasarısı hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 1. (XII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Kanun teklifi: Tasarruf bonolarının vergi borç ve cezalarıyla hükümetçe tespit edilecek diğer gerekli işlerde para karşılığı kabul edilmesine dairdir (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:1, Cilt:36, Birleşim:59, 17.2.1965, 199).

Yazılı soru önergeleri: Etibank'ın Bandırma'da bir sülfürik asit fabrikası kuracağı hakkındaki gazete haberlerinin doğru olup olmadığı, 1962 yılı programına ait Kastamonu ilinin su işleri, yol bakımı ve onarımının ne kadarının yapıldığı ve İkinci Beş Yıllık Planda Kastamonu'da bir çimento fabrikasının düşünülüp düşünülmediği hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 1. (XII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.1.6.İsmail Hakkı Yılanlıoğlu: Dönem boyunca Milli Savunma ve Tarım Komisyonlarında çalışmıştır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:1, Cilt:9, Birleşim:2, 7.11.1962, 34-37). Genel Kurul'da 54 konuşması, 3 önergesi, 10 kanun teklifi, 1 yazılı ve 4 sözlü soru önergesi vardır.

Konuşmalarının bazıları şunlardır: Diyanet İşleri Başkanlığı, Milli Eğitim ve Tarım Bakanlığı, TBMM ve Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesi, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, tapulama ve özel öğretim kurumları kanunu tasarısı hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 1. (XII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Önergeleri: 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu'nun 65. maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifinin geri verilmesi, 6273 sayılı İlkokul Öğretmenleri İntibak Kanunu'nun bütün öğretmenlere tatbik edilip edilmediğine dair sorusunu geri istediği ve Diyanet İşleri teşkilat kanun tasarısı ve tekliflerinin önceliği, görüşme ve zaman sırası hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 1. (XII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Kanun teklifleri: 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu'nun 65. maddesine bir fıkra eklenmesi, devlet memuru aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı kanuna bazı maddeler eklenmesi ve bu kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi, 3530 Sayılı Beden Terbiyesi Kanunu'nun 19. maddesinin (C) fıkrası ve 6972 Sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki Kanunun 8. maddesinin değiştirilmesi hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 1. (XII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Sözlü ve yazılı soru önergeleri: Türkiye'deki Nurculuk meselesinin mahiyetine ve Risale-i Nur Külliyyatı adıyla yayımlanan eserlerin yasak edilip edilmediği, radyolarda telif konuşma ve eserlerin beher dakikası için ne kadar ücret ödendiği ve Ağustos-Eylül 1961 ayları içinde İstanbul radyosundan naklen yayımlanan gayrimeşru iktisaplar ile ilgili yayınlar hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 1. (XII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.1.7.Osman Zeki Oktay: Dönem içinde İmar ve İskân Komisyonu'nda görev yapmıştır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:1, Cilt:9, Birleşim:2, 7.11.1962, 37). Genel Kurul'da 4 konuşması ve 1 önergesi vardır. Konuşmaları: Kastamonu Şeker Fabrikası'nın inşası, İstatistik

Genel Müdürlüğü bütçesi, 1963 yılı Başbakanlık ve Devlet İstatistik Enstitüsü bütçesi ile ilgilidir (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 1. (XII) Döneme Ait Tutanak Dergileri). Önergesi: Hürriyet Meydanı'nın satışında usulsüzlük bulunup bulunmadığına dair sözlü sorusunu geri aldığı hakkındadır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:1, Cilt:11, Birleşim:40, 457).

3.2.XIII. Dönem Kastamonu Milletvekilleri (1965-1969): XIII. Dönem Kastamonu milletvekillerinin Meclis faaliyetleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Milletvekilinin Adı Soyadı	Konuşma	Kanun Teklifi	Önerge	Yazılı Soru Önergesi	Sözlü Soru Önergesi	Toplam
Adil Aydın	1	-	-	9	-	10
Adil Toközlü	15	4	-	23	-	42
Ahmet Şevket Bohça	5	-	-	-	-	5
Muzaffer Akdoğanlı	-	-	-	-	-	-
Sabri Keskin	5	6	-	-	-	11
İ. Hakkı Yılanlıoğlu	32	3	1	3	-	39
Osman Zeki Oktay	2	1	-	-	-	3

Tablo 9: XIII. Dönem Kastamonu Milletvekillerinin Meclis Faaliyetleri

Kaynak: (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 2. (XIII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

4 yıllık süre içerisinde milletvekillerinin toplam faaliyeti 110'dur. Bunlardan 60'ı konuşma, 14'ü kanun teklifi, 1'i önerge ve 35'i yazılı soru önergesidir. Dönem içerisinde sözlü soru önergesi veren olmamıştır. Milletvekilleri içerisinde en aktif olanları Adil Toközlü ve İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'dur. Dönem içerisinde faaliyeti olmayan tek milletvekili ise Muzaffer Akdoğanlı'dır.

3.2.1.Muzaffer Akdoğanlı: Dönem içinde Tarım, Turizm ve Tanıtma, Meclis Hesaplarını İnceleme, Milli Savunma ve Dilekçe Karma Komisyonlarında çalışmıştır (Çınar, 2012: 405-479). Genel Kurul'da sözlü ya da yazılı herhangi bir faaliyeti bulunmamaktadır.

3.2.2.Adil Aydın: Meclis'te Enerji ve Tabii Kaynaklar, Turizm ve Tanıtma, Meclis Kitaplık, Ulaştırma, Bayındırlık ve Ticaret Komisyonlarında görev yapmıştır (Çınar, 2012: 409-510). Genel Kurul'da 1 konuşması ve 9 yazılı soru önergesi vardır.

Konuşması: 1968 yılı Ulaştırma Bakanlığı bütçesi hakkındadır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:2, Cilt:25, Birleşim:45, 19.2.1968, 347).

Yazılı soru önergeleri: Kendir üretiminin değerlendirilmesi ve daha verimli bir hale getirilmesi için ne gibi tedbirlerin düşünüldüğü, Kastamonu ili Devrekâni ilçesi Etçiler köyünde silahlı kişiler tarafından Zinet Demir Kaya'nın evinin basıldığı ve dağa kaçırıldığına doğru olup olmadığı, Kastamonu'da çiftçinin ve köylünün daha elverişli kredi imkânına kavuşması için ne düşünüldüğü, orman suçlularının zarar mahiyetindeki tazminatlarının affı hususunda ne düşünüldüğü, hangi köy ve ilçelerin Çatalağzı Kastamonu elektrik hattından yararlanacağı ve Kastamonu'da hangi yatırımların ve işlerin 1966 yılı planına alındığı hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 2. (XIII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.2.3.Ahmet Şevket Bohça: Dönem boyunca Milli Eğitim ve İçişleri Komisyonlarında çalışmıştır (Çınar, 2012: 396-455). Genel Kurul'da 5 konuşması vardır. Konuşmalarının bazıları şunlardır: Bozkurt ve Abana adlarıyla iki ilçenin kurulması hakkındaki kanun tasarısı, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun bazı illerde yanlış uygulanması ve bilhassa çıraklarında işçi sayılmasının iktisadi gelişme ve iş hayatını olumsuz etkilemesi ve gecekondu kanunu tasarısı hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 2. (XIII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.2.4.Sabri Keskin: Adalet, Enerji ve Tabii Kaynaklar ve Tarım Komisyonlarında görev yapmıştır (Çınar, 2012: 386-467). Genel Kurul'da 5 konuşması ve 6 kanun teklifi vardır.

Konuşmaları: 6831 sayılı Orman Kanunu'na geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi, Orman Kanunu tasarısı, 1969 yılı Bayındırlık Bakanlığı bütçesi, bazı ceza ve suçların affedilmesi ile ilgili Adalet Komisyonu raporu ve kanun tasarısı ile ilgili teklifler hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 2. (XIII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Kanun teklifleri: Kastamonu'ya bağlı Bozkurt adıyla bir ilçe kurulması, 6831 sayılı Orman Kanununa geçici bir madde eklenmesi ve bu kanunun geçici 1. maddesinin kaldırılması, çiftçi ve köylülerin TC Ziraat Bankası'na olan bazı borçlarının taksitlendirilmesi hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 2. (XIII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.2.5.Osman Zeki Oktay: Dönem içerisinde İçişleri, Ulaştırma, İmar ve İskân Komisyonlarında görev almıştır (Çınar, 2012: 390-433). Genel Kurul'da 2 konuşması ve 1 kanun teklifi vardır.

Konuşmaları: 1969 yılı İmar ve İskân Bakanlığı bütçesi, bazı ilaç firmalarına bazı hekimlerin ortak olmasının halk sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri ve bu hususta hükümetin kanuni ve idari önlemler alması gerektiği hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 2. (XIII) Döneme Ait Tutanak Dergileri). Kanun teklifi: Kastamonu iline bağlı Araç ilçesi Boyalı bucağında Boyalı adıyla bir ilçe kurulması hakkındadır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:2, Cilt:17, Birleşim:103, 17.5.1967, 197).

3.2.6.Adil Toközlü: Meclis'te Sayıştay, Sanayi, KİT ve Maliye Komisyonlarında görev yapmıştır (Çınar, 2012: 380-496). Genel Kurul'da 15 konuşması, 4 kanun teklifi ve 23 yazılı soru önergesi vardır.

Konuşmalarının bazıları şunlardır: 1968 yılı Sayıştay Başkanlığı bütçesi, Sayıştay Kanunu teklifi, 1967 yılı Tekel Genel Müdürlüğü ve 1968 yılı İstanbul Üniversitesi Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması, 1967 yılı Sayıştay Başkanlığı bütçesi ve bütçe kanunu tasarısı hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 2. (XIII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Kanun teklifleri: 1. Dünya Savaşı'na katılan 1306 doğumlu İsmailoğlu Mehmet Oran'a vatani hizmet tertibinden maaş bağlanması ve tasarruf bonolarının da hazine tahvilleri gibi teminat olarak kabulü ve 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu'na geçici bir madde eklenmesi ve bu kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 2. (XIII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Yazılı soru önergelerinin bazıları şunlardır: Abana'da bir askerlik şubesi ve Ziraat Bankası'nın açılması, Kastamonu'ya yeni bir cezaevi inşa edilmesi ve mevcut adalet binası koridorunun genişletilmesi, Kastamonu'da Sosyal Sigortalar Kurumu'nca bir poliklinik açılması, Kastamonu'ya bağlı Araç, Abana ve İnebolu'daki sağlık tesislerinin doktor, operatör, ebe ve sağlık memuru ihtiyacı, Kastamonu'nun Küre ilçesinin bir cip ve tedavi evi ihtiyacı, her yıl Kastamonu'da üç beş bin kişinin büyük illere göç etmesine neden olan işsizliğin giderilmesi konusunda ne düşünüldüğü, İnebolu'ya uğramakta olan Karadeniz sürat postasının yaz tarifesinden çıkarılmasının sebebi, Kastamonu'nun iktisadi olarak gelişmesinde etkili olan kendirin ilkel usullerle ekimi, üretimi, liflerinin çıkarılması ve değerlendirilmesi üzerinde durulup durulmadığı, İnebolu ve Çatalzeytin ilçelerindeki liselerin öğretmen ihtiyaçlarının ne zaman karşılanacağı, Kastamonu ilinin Azdavay-Ağlı- Ecevit yolunun karayollarınca 1966 yılı içerisinde yapılması için ne gibi tedbirler alındığı hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 2. (XIII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.2.7.İsmail Hakkı Yılanhoğlu: Dönem boyunca Tarım ve KİT Komisyonlarında çalışmıştır (Çınar, 2012: 405-411). Genel Kurul'da 32 konuşması, 3 yazılı soru önergesi, 3 kanun teklifi ve 1 önergesi vardır.

Konuşmalarının bazıları şunlardır: Birleşmiş Milletler Asamblesinde Kıbrıs davası için son alınan karar ile Türk umumi efkârının Kıbrıs davasının geçirmiş olduğu safhalar üzerinde genel görüşme açılması, TSK personel kanunu tasarısı, Kastamonu iline bağlı Bozkurt ve Abana adları ile iki ilçe kurulması, TBMM üyelerinin seçimlerinde uygulanacak hükümler hakkında kanun tasarısı, 24 Asya, Afrika Devletinin Kıbrıs konusunda Birleşmiş Milletlere bir rapor verip vermediği hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 2. (XIII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Yazılı soru önergeleri: Türkiye - Tahran Büyükelçisinin makam arabasından Türkiye yazısının sildirdiğinin doğru olup olmadığı ve Kastamonu'nun Taşköprü ilçesine bağlı Urgancı ve Samanlıören köylerinin sulama işi hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 2. (XIII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Kanun teklifleri: İstiklal Madalyası taşıyanlara aylık ücret bağlanması, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nce mahkûm edilen 67 eski Kara Harp Okulu öğrencisinin affı ve 6972 sayılı korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki kanunda değişiklik yapılması hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 2. (XIII) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Önergesi: Meydana gelen nehir faciasında hayatını kaybedenler için Pakistan milletinin acılarının paylaşıldığını bildiren bir telgraf çekilmesi hakkındadır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:2, Cilt:2, Birleşim:40, 2.2.1966, 508).

3.3.XIV. Dönem Kastamonu Milletvekilleri (1969-1973): XIV. Dönem Kastamonu milletvekillerinin Meclis faaliyetleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Milletvekilinin Adı Soyadı	Konuşma	Kanun Teklifi	Önerge	Yazılı Soru Önergesi	Sözlü Soru Önergesi	Toplam
Mehmet Seydibeyoğlu	17	-	-	2	1	20
Muzaffer Akdoğanlı	1	-	-	-	-	1
M. Kemal Topcular	3	-	-	-	-	3
Sabri Keskin	20	-	-	-	-	20
Hasan Tosyalı	173	-	-	-	-	173
Orhan Deniz	3	-	-	-	-	3

Tablo 10: XIV. Dönem Kastamonu Milletvekillerinin Meclis Faaliyetleri

Kaynak: (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 3. (XIV) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

4 yıllık süre içerisinde milletvekillerinin toplam faaliyeti 220'dir. Bunlardan 217'si konuşma, 2'si yazılı ve 1'i sözlü soru önergesidir. Dönem içerisinde milletvekillerinin kanun teklifi ve önergesi yoktur. Milletvekilleri içerisinde en çok faaliyeti olan Hasan Tosyalı, en az faaliyeti olan Muzaffer Akdoğanlı'dır.

3.3.1.Mehmet Seydibeyoğlu: Meclis'te Bayındırlık, Orman ve Anayasa Komisyonlarında çalışmıştır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 3. (XIV) Döneme Ait Tutanak Dergileri). Genel Kurul'da 17 konuşması, 1 sözlü ve 2 yazılı soru önergesi vardır.

Konuşmalarının bazıları şunlardır: Kastamonu ilinin ekonomik ve sosyal sorunları, Kastamonu ilçelerinde büyük zarara sebep olan dolu ve sel felaketi, Kastamonu bölgesinin yol sorunu ve hal tarzları, toprak ve tarım reformu kanunu tasarısı, bıçaklar ve ateşli silahlar hakkındaki kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifleri ve tasarıları, 1973 yılı Diyanet İşleri

Başkanlığı, Gümrük ve Tekel, Danıştay ve Orman Bakanlığı bütçesi hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 3. (XIV) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Yazılı ve sözlü soru önergeleri: Kastamonu'da bir kâğıt fabrikasının kurulup kurulmayacağı ve Kastamonu'da yapılacak olan hastanenin inşaatına başlanıp başlanmayacağı hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 3. (XIV) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.3.2.Muzaffer Akdoğanlı: Dönem içerisinde Milli Savunma ve Orman Komisyonlarında görev almıştır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:3, Cilt:9, Birleşim:18, 8.12.1970, 152-158). Genel Kurul'da 1972 yılı Sayıştay Başkanlığı bütçesi ile ilgili 1 konuşması vardır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:3, Cilt:21, Birleşim:41, 17.2.1972, 158).

3.3.3.Mustafa Kemal Topcular: Dönem içerisinde Sanayi ve Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonlarında görev almıştır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:3, Cilt:9, Birleşim:18, 8.12.1970, 151-153). Ayrıca Araştırma Komisyonu'nda çalışmıştır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:3, Cilt:19, Birleşim:19, 22.12.1971, 578).

Genel Kurul'da Tarım ve İçişleri Bakanlarının sığır vebasında gerekli ve etkili tedbirleri almadığı iddiası, 1972 yılı bütçe kanunu tasarısı ve Türk ekonomisinde Meksika buğdayının oluşturduğu etkileri saptamak amacıyla bir meclis araştırması yapılması hakkında 3 konuşması vardır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 3. (XIV) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.3.4.Sabri Keskin: Dönem boyunca Anayasa ve Orman Komisyonlarında görev yapmıştır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:3, Cilt:9, Birleşim:18, 8.12.1970, 157-158). Genel Kurul'da 20 konuşması vardır.

Konuşma konularının bazıları şunlardır: Emlâk Vergisi ve 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı, Başkanlık Divanı seçimi, İçişleri Bakanlığı bütçesi, çiftçilerin Tarım Kredi Kooperatifi ve TC Ziraat Bankası'na olan borçlarının taksitlendirilmesi hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 3. (XIV) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.3.5.Hasan Tosyalı: Dönem içinde Plan Komisyonu üyesi olarak görev yapmıştır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:3, Cilt:9, Birleşim:18, 8.12.1970, 159). Ayrıca Meclis Araştırma Komisyonu'nda çalışmıştır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:3, Cilt:19, Birleşim:19, 22.12.1971, 578).

Genel Kurul'da çeşitli konularda 173 konuşması vardır. Konuşmalarının bazıları şunlardır: 1973 yılında Kastamonu'da yapılması düşünülen okullar, Kastamonu'da vuku bulan dolu afeti, köylerin acil ve önemli sorunları, Kastamonu ilinin karayollarının durumu ve Kastamonu'ya girmeyen fenni gübre konuları, Kastamonu sağlık tesisleri ve yapılacak olan Sosyal Sigortalar Hastanesi, Araç ilçesinde vukua gelen yangın ve halkın istekleri, Kastamonu'ya bir kâğıt fabrikası yapılmasının zarureti, Kastamonu'nun ihtiyaç ve sıkıntılarına ve önlemlerini Üçüncü Beş Yıllık Plana ve 1971 yılı bütçe programına alınması hakkındadır. Diğer konuşmalarının büyük çoğunluğu bakanlık bütçeleri ve kanun tasarıları hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 3. (XIV) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.3.6.Orhan Deniz: Dönem içinde Dışişleri, İmar ve İskân Komisyonlarında çalışmıştır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:3, Cilt:9, Birleşim: 18, 8.12.1970, 155-156). Genel Kurul'da Bayındırlık, İmar ve İskân Bakanlığı bütçesi ile ilgili 3 konuşması vardır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 3. (XIV) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.4.XV. Dönem Kastamonu Milletvekilleri (1973-1977): XV. Dönem Kastamonu milletvekillerinin Meclis faaliyetleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Milletvekilinin Adı Soyadı	Konuşma	Kanun Teklifi	Önerge	Yazılı Soru Önergesi	Sözlü Soru Önergesi	Toplam
Sabri Keskin	-	-	-	-	-	-
Sabri Tıǧlı	19	-	-	4	-	23
Mehdi Keskin	17	-	-	1	1	19
Vecdi İlhan	4	-	-	-	-	4
Hasan Tosyalı	105	-	-	-	1	106
Hilmi Öztürk	4	-	-	-	-	4

Tablo 11: XV. Dönem Kastamonu Milletvekillerinin Meclis Faaliyetleri

Kaynak: (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 4. (XV) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

4 yıllık süre içerisinde milletvekillerinin toplam faaliyeti 156'dır. Bunlardan 149'u konuşma, 5'i yazılı ve 2'si sözlü soru önergesidir. Dönem içerisinde milletvekillerinin kanun teklifi ve önergesi bulunmamaktadır. Milletvekilleri içerisinde en çok faaliyeti olan Hasan Tosyalı'dır. Faaliyeti olmayan tek milletvekili ise Sabri Keskin'dir.

3.4.1.Sabri Keskin: Dönem boyunca Adalet Komisyonu'nda görev almıştır (Bağce, Cilt:1, 2012: 11). Genel Kurul'da sözlü ya da yazılı bir faaliyeti bulunmamaktadır.

3.4.2.Sabri Tıǧlı: Meclis'te Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu'nda çalışmıştır (Bağce, Cilt:1, 2012: 33). Genel Kurul'da 19 konuşması ve 4 yazılı soru önergesi vardır.

Konuşmalarının bazıları şunlardır: 1977 yılı Devlet Planlama Teşkilatı, Sayıştay Başkanlığı, Maliye ve Çalışma Bakanlığı bütçesi, köye götürülen hizmetlerden alınan katılma paylarının kaldırılması, muhtarların 1479 sayılı (BAĞ-KUR) kanunu kapsamına alınması, köy ve mahalle muhtarlarına ödenek verilmesi hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 4. (XV) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Yazılı soru önergeleri: Vakıflara ait konut ve işyeri kiralari, Kastamonu ilinde yapılan öğretmen tayin ve nakilleriyle öğretmen açığı, Kastamonu Orman Başmüdürlüğünde yapılan personel değişikliği ve motorlu araçların lastik darlığı hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 4. (XV) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.4.3.Mehdi Keskin: Dönem içerisinde TBMM Başkanlık Divanı Üyesi olarak görev yapmıştır (Bağce, Cilt:3, 2012: 2011). Genel Kurul'da 17 konuşması, 1 sözlü ve 1 yazılı soru önergesi vardır. Konuşmalarının bazıları şunlardır: Kastamonu ili ve ilçelerinde acil olarak ihtiyaç duyulan buğday ve arpa tohumluğu, Kastamonu'da Sosyal Sigortalar Kurumu şubesinin açılması, Kastamonu'da bulunan vakıf mallar, 1975 yılı Bütçe Kanunu tasarısı, 1974 yılı Dışişleri Bakanlığı bütçesi ve orman muhafaza memurları hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 4. (XV) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Yazılı ve sözlü soru önergesi: Köylerin ilçelerle olan telefon bağlantısı hakkındadır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:4, Cilt:8, Birleşim:38, 12.2.1975, 574).

3.4.4.Vecdi İlhan: Meclis'te Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu'nda çalışmıştır (Bağce, Cilt:1, 2012: 33). Genel Kurul'da 1975 yılı Milli Savunma Bakanlığı ve 1976 yılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bütçesi, Kastamonu ilinin çeşitli sorunları ve 854 sayılı Deniz İş Kanunu'nun 20. maddesinin değiştirilmesi hakkındaki kanun tasarısı ile ilgili 4 konuşması vardır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 4. (XV) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.4.5.Hasan Tosyalı: Millet Meclisi Başkanlık Divanı İdare Amirliği ve Kâtip Üyeliği görevlerinde bulunmuştur (TBMM Albümü, Cilt:2, 2010: 1000). Dönem içinde Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret

Komisyonu, Plan Komisyonu ve Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonunda çalışmıştır (Bağce, Cilt:1, 2012: 31-38). Genel Kurul'da 105 konuşması ve 1 sözlü soru önergesi vardır.

Konuşmalarından bazıları şunlardır: Kastamonu'da entegre kağıt sanayi kurulması, orman köylerinin dert ve ihtiyaçları, yatırımların geri kalmış bölgelere yöneltilmesi ve orman kesim ücretleri, gübre fiyatlarının arttırılmış olmasının meydana getirdiği mahzurlar, Köyişleri Bakanlığı'na tahsis edilen ödeneğin öncelikle "geri kalmış il ve ilçe" olarak ilan edilmiş olan bölgelerin altyapı hizmetleriyle temel ihtiyaçlarına yöneltilmesi hakkındadır. Diğer konuşmalarının büyük çoğunluğu bakanlık bütçeleri, kanun teklifi ve tasarıları ile ilgilidir (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 4. (XV) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Sözlü soru önergesi: Kapatılmış bulunan askerlik şubelerinin yeniden açılması hakkındadır (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem:4, Cilt:7, Birleşim:24, 9.1.1975, 488).

3.4.6.Hilmi Öztürk: Dönem içinde İçişleri ve Adalet Komisyonlarında görev yapmıştır (Bağce, Cilt:1, 2012: 20-49). Genel Kurul'da 1974 yılı Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı Bütçe Kanunu tasarısı, 1976 yılı Kültür Bakanlığı bütçesi, 1975 yılı Danıştay Başkanlığı bütçesi ve bazı ceza ve suçların Cumhuriyet'in 50. yılı nedeniyle affedilmesi hakkında 4 konuşması vardır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 4. (XV) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.5.XVI. Dönem Kastamonu Milletvekilleri (1977-1980): XVI. Dönem Kastamonu milletvekillerinin Meclis faaliyetleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Milletvekilinin Adı Soyadı	Konuşma	Kanun Teklifi	Önerge	Yazılı Soru Önergesi	Sözlü Soru Önergesi	Toplam
Ali Nihat Karol	2	-	-	-	-	2
Hilmi Dura	1	-	-	4	-	5
Fethi Acar	3	-	-	5	-	8
Sabri Tıgılı	6	-	-	7	-	13
Vecdi İlhan	2	-	-	-	-	2

Tablo 12: XVI. Dönem Kastamonu Milletvekillerinin Meclis Faaliyetleri

Kaynak: (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 5. (XVI) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

4 yıllık süre içerisinde milletvekillerinin toplam faaliyet sayısı 30'dur. Bunlardan 14'ü konuşma, 16'sı yazılı soru önergesidir. Dönem içerisinde milletvekillerinin kanun teklifi, önergesi ve sözlü soru önergesi bulunmamaktadır. Bu dönem milletvekillerinin faaliyetleri oldukça azdır. Diğer dönemlerle karşılaştırıldığında milletvekillerinin en az faaliyetinin olduğu dönemdir.

3.5.1.Ali Nihat Karol: Dönem boyunca Tarım, Orman ve Köy İşleri, Araştırma ve Adalet Komisyonlarında görev yapmıştır. Genel Kurul'da TSK Personel Kanunu ve küçük çiftçilerin defter tutma ve bilanço hazırlama konularına dair 2 konuşması vardır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 5. (XVI) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.5.2.Hilmi Dura: Meclis'te Adalet, Karma ve Kitaplık Karma Komisyonlarında çalışmıştır. Genel Kurul'da 1980 yılı Adalet Bakanlığı bütçesine dair 1 konuşması; Cide Mahkemesince verilen beraat kararı, Kastamonu Eğitim Enstitüsü ve Kız Öğretmen Okulu öğrencilerinin CHP il binasına götürülmesi ve Cide Lisesinde bazı öğretmenlerin kanunsuz işi bırakma eylemine katıldıklarına dair 4 yazılı soru önergesi vardır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 5. (XVI) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.5.3.Fethi Acar: Dönem içerisinde Bayındırlık, İmar, Ulaştırma, Araştırma, Karma ve Turizm Komisyonlarında görev almıştır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 5. (XVI) Döneme Ait Tutanak Dergileri). Genel Kurul'da 3 konuşması ve 5 yazılı soru önergesi vardır.

Konuşmaları: 1978 yılı Ulaştırma Bakanlığı bütçesi, 1979 yılı Bayındırlık Bakanlığı bütçesi, bazı bakanların yakınları ile Artvin Milletvekili Hasan Ekici ve 10 arkadaşının gümrüklerdeki yolsuzluk olaylarına karıştığı hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 5. (XVI) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

Yazılı soru önergeleri: Kastamonu ili turizm olanaklarının değerlendirilmesi, 11 Ağustos 1978 tarihinde Kastamonu-Tosya ilçesinde meydana gelen olaylar, Araç TÖB-DER binasının Orman İşletmesi Müdürlüğüne onarıldığı, Kastamonu ilinde Devlet Malzeme Ofisi Bölge Müdürlüğü kurulması ve Kastamonu'nun Tosya ilçesine bağlı Ekincik köyü yangını hakkındadır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 5. (XVI) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.5.4.Sabri Tıgılı: Meclis'te Sağlık ve Sosyal İşler, Plan ve Araştırma Komisyonlarında çalışmıştır. Genel Kurul'da Kastamonu Eğitim Enstitüsü'ndeki bazı olaylar, Sosyal Sigortalar Kanunu, Askerlik Kanunu, Sosyal Sigortalar Kurumu, 1980 yılı Orman ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesi hakkında 6 konuşması; Kastamonu Karayolları Bölge Müdürlüğü'nde yapılan ihalede meydana gelen olaylar, Kastamonu-Azdavay ilçesindeki ocakta meydana gelen grizu patlaması, Şeker Fabrikaları Genel Müdürlüğü önünde meydana gelen olaylar, banker ve benzeri adlarla faaliyette bulunan kuruluşlar, Kastamonu ilinde ilkokul yeri olarak kamulaştırılan arsa ile bu ilde görevden alınan ve nakledilen öğretmenlere ilişkin 7 yazılı soru önergesi vardır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 5. (XVI) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

3.5.5.Vecdi İlhan: Dönem içinde İçişleri ve Milli Savunma Komisyonlarında görev almıştır. Genel Kurul'da 1978 ve 1979 yılı Orman Bakanlığı bütçesi hakkında 2 konuşması vardır (www5.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 5. (XVI) Döneme Ait Tutanak Dergileri).

1961-1980 yılları arasındaki dönemlerde Kastamonu milletvekillerinin TBMM'deki faaliyet sayısı şu şekildedir.

TBMM	Konuşma	Kanun Teklifi	Önerge	Yazılı Soru Önergesi	Sözlü Soru Önergesi	Toplam
XII. Dönem	114	21	5	21	4	165
XIII. Dönem	60	14	1	35	-	110
XIV. Dönem	217	-	-	2	1	220
XV. Dönem	149	-	-	5	2	156
XVI. Dönem	14	-	-	16	-	30

Tablo 13: 1961-1980 Yılları Arasında Kastamonu Milletvekillerinin TBMM'deki Faaliyet Sayısı

TBMM'de XII. ve XVI. Dönem arasında Kastamonu milletvekillerinin toplam faaliyet sayısı 681'dir. Bunlardan 554'ü konuşma, 35'i kanun teklifi, 6'sı önerge, 79'u yazılı ve 7'si sözlü soru önergesidir. Milletvekilleri Meclis'te en fazla XIV. Dönem faaliyette bulunmuşlardır. XVI. Dönem milletvekillerinin Meclis faaliyetlerinde keskin bir düşüş olmuş ve bu dönem milletvekillerinin en az faaliyette bulunduğu dönem olmuştur.

Sonuç

Türkiye'de ilk askeri darbe Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından 27 Mayıs 1960'ta yapılmıştır. Yapılan darbenin ardından TBMM kapatılmış ve çok partili siyasi hayat bir süreliğine kesintiye uğramıştır. 1960 darbesinin ardından hazırlanan 1961 Anayasası ile çift meclisli sisteme geçilmiştir. TBMM, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu'ndan oluşturulmuştur.

Türkiye'de 1961-1980 yılları arasında 5 genel seçim yapılmıştır. Yapılan genel seçimlerde Nispi Temsil Sistemi'nin 3 değişik biçimi uygulanmıştır. 1961 seçimlerinde Çevre Barajlı d'Hondt Seçim Sistemi, 1965 seçimlerinde Milli Bakiye Seçim Sistemi, 1969, 1973 ve 1977 seçimlerinde Barajsız d'Hondt Seçim Sistemi uygulanmıştır. Kastamonu halkı 1961 seçimlerine % 81,1, 1965

seçimlerine % 70,9, 1969 seçimlerine % 63, 1973 seçimlerine % 49,8 ve 1977 seçimlerine % 73,9 oranında katılım sağlamıştır.

5 seçim döneminde Kastamonu'dan toplam 31 milletvekili seçilmiştir. TBMM'de Kastamonu'yu milletvekillerinden Sabri Keskin 4 dönem, Osman Zeki Oktay, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Muzaffer Akdoğanlı, Hasan Tosyalı, Vecdi İlhan ve Sabri Tıgılı 2 dönem, diğerleri ise tek dönem temsil etmiştir. Milletvekili oldukları dönem Avni Doğan, İhsan Şeref Dura ve Vecdi İlhan aynı zamanda bakan olarak da görev yapmışlardır. Avni Doğan Devlet Bakanı, İhsan Şeref Dura Ulaştırma Bakanı, Vecdi İlhan Orman, İçişleri, İmar ve İskân Bakanı (vekâleten) olarak çalışmıştır.

Kastamonu milletvekilleri 19 yıl boyunca Meclis'te çeşitli komisyonlarda görev almışlar ve Genel Kurul'da yazılı ve sözlü çeşitli faaliyetlerde bulunmuşlardır. Kastamonu milletvekilleri içerisinde Hasan Tosyalı ve İsmail Hakkı Yılanlıoğlu Meclis'te her fırsatta kürsüye çıkıp konuşmuşlar ve Meclis'in en çok konuşan hatipleri arasında yer almışlardır. Bu iki milletvekilinin Meclis'te bu kadar çok aktif olmasında Hasan Tosyalı'nın CGP Genel Sekreteri ve İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun CKMP Genel Sekreteri olması etkilidir. Kastamonu milletvekilleri içerisinde XIII. Dönem Muzaffer Akdoğanlı'nın ve XV. Dönem Sabri Keskin'in Genel Kurul'da sözlü ya da yazılı herhangi bir faaliyeti bulunmamaktadır.

Kastamonu milletvekilleri Meclis'te Kastamonu ilinin ve halkının sorunlarını ve ihtiyaçlarını dile getirmişler ve bu ilin gelişmesi için çeşitli yatırımların yapılması talebinde bulunmuşlardır. Kastamonu milletvekilleri yapmış oldukları Meclis faaliyetleri ile hem ülkeye hem de seçim bölgeleri olan Kastamonu'ya faydalı olmaya çalışmışlardır.

Türkiye'de ikinci askeri darbe Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından 12 Eylül 1980'de yapılmıştır. Darbe sonrasında TBMM kapatılmış ve çok partili siyasi hayat 1982'ye kadar kesintiye uğramıştır. 1982 Anayasası'nda Cumhuriyet Senatosu'na yer verilmemiş ve tek meclis sistemine dönülmüştür.

Kaynakça

- Acar, M. (2016). *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Milletvekili İsmail Hakkı Yılanlıoğlu*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kastamonu Üniversitesi.
- Ağır, O. (2018). Türkiye'de Askeri Darbeler Karşısında Siyaset Kurumunun Tutumu. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 1-26.
- Akay, M. F. (2021). *27 Mayıs askeri müdahalesi ve Milli Birlik Komitesi'nin yasama faaliyetleri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Siirt Üniversitesi.
- Arslan, E. (2012). *Türk Parlamento Tarihi TBMM – XVI. Dönem (1977-1980)*. Cilt: 3. TBMM Basımevi.
- Arslan, Z. (2013). *Türk Parlamento Tarihi TBMM - XI. Dönem (1957-1960)*. Cilt: 3. TBMM Basımevi.
- “Avni Doğan Vefat Etti”, (1965, Haziran 15), Milliyet, 1.
- Bağce, E. (2012). *Türk Parlamento Tarihi TBMM - XV. Dönem (1973-1977)*. Cilt: 1-3. TBMM Basımevi.
- “Baro Seçimlerine Giden Avukat Mehdi Keskin Kalp Krizi Sonucu Hayatını Kaybetti”, (2021, Nisan 12), *Kastamonu Sözcü*, 2.
- Börklüoğlu, L. (2017). 27 Mayıs Askeri Darbesi Sonrasında Ordu İçinde İktidar Mücadelesi: Milli Birlik Komitesi ve Silahlı Kuvvetler Birliği. *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 13-28.

- Çınar, M. (2012). *Türk Parlamento Tarihi TBMM - XIII. Dönem (1965-1969)*. Cilt: 4. TBMM Basımevi.
- Çoker, F. (1999). *Türk Parlamento Tarihi Cumhuriyet Senatosu Üyelerinin Özgeçmişleri (1966-1980)*. Cilt: 2. Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları.
- Doğaner, Y. (1996). *27 Mayıs İhtilali ve Kurucu Meclis*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Eski, M. (2000). *Kastamonu Valileri 1838-2000*. Önder Matbaa.
- “İ. Hakkı Yılanlıoğlu İlimiz Milletvekili Oldu”, (1965, Ekim 21), *Doğrusöz*, 1.
- “İlimiz Parlamenterleri Belli Oldu”, (1977, Haziran 8), *Kastamonu*, 1.
- “İlimizde AP 4, CHP1, CGP 1 Milletvekili Çıkardı”, (1969, Ekim 14), *Doğrusöz*, 1.
- “İlimizden AP 4, CHP 1 Milletvekili Çıkardı”, (1965, Ekim 11), *Doğrusöz*, 1.
- Kırkpınar, N. ve Çakmak, F. (2020). 27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi’nden 15 Temmuz Darbe Girişimi’ne Türkiye’de Siyasî Yasak ve Mahkûmiyetler. *Çağdaş Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 20 (15), 243-280.
- Öztürk, K. (1999). *Türk Parlamento Tarihi TBMM - IX. Dönem (1950-1954)*. Cilt: 1. TBMM Basımevi.
- “Sabri Tıgılı Vefat Etti”, (2013, Haziran 5), *Kastamonu Sözcü*, 2.
- Seyitdanlıoğlu, M. (2017). *Türk Parlamento Tarihi Kurucu Meclis (6 Ocak 1961 – 15 Ekim 1961) Milli Birlik Komitesi Temsilciler Meclisi Üyeleri Özgeçmişler*. Cilt: 2. TBMM Basımevi.
- TBMM Albümü 1920-2010*. (2010). Cilt: 2 1950-1980. (2. Baskı). TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları.
- TBMM Arşivi, Millet Meclisi 1. (XII), 2. (XIII), 3. (XIV), 4. (XV), 5. (XVI) Döneme Ait Kastamonu Milletvekillerinin Hal Tercümeleleri Kâğıdı ve Seçim Mazbataları.
- Tuncer, E. (2003). *Osmanlı’dan Günümüze Seçimler (1877-2002)*. (2. Baskı). Tesav Yayınları.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin Kuruluşundan Günümüze Hükümetler*. (1998). Başbakanlık Basımevi.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2012). *Milletvekili genel seçimleri 1923-2011*. Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.
- Uyar, H. (2020). Türkiye’de Askeri Darbeler ve Nedenleri Üzerine Bir Analiz Denemesi. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 20 (15), 77-96.
- “Vecdi İlhan Toprağa Verildi”, (2011, Mart 18), *Kastamonu*, 1.
- “Vecdi İlhan’a Son Görev”, (2011, Mart 17), *Nasrullah*, 1.
- “Vilayetimizden Temsilciler Meclisine Adil Toközlü Seçildi”, (1960, Aralık 30), *Doğrusöz*, 1.
- www.tbmm.gov.tr, Millet Meclisi 1. (XII), 2. (XIII), 3. (XIV), 4. (XV), 5. (XVI) Döneme Ait Kastamonu Milletvekilleri ile İlgili Tutanak Dergileri, erişim tarihi: 10.2.2022.
- “YTP 3, CHP 2, CKMP 2 Milletvekilliği Aldı”, (1961, Ekim 17), *Doğrusöz*, 1.

Çatışma beyanı

Makalenin yazarı, bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkisi bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Destek ve teşekkür

Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.